

Daghemsverksamhet på barnens villkor

Verksamhetsidéer för projektet Dagisfred

Sofia Fagerström

Emilia Hägg

Josefine Lindbom

Ida Nurminen

Tinja Sarnikorpi

Examensarbete för Socionom (YH) - examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Åbo 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Sofia Fagerström, Emilia Hägg, Josefine Lindbom, Ida Nurminen, Tinja Sarnikorpi

Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Socialpedagogiskt arbete

Handledare: Susanne Davidsson & Gunilla Björklund

Titel: Daghemsverksamhet på barnens villkor – Verksamhetsidéer för projektet Dagsifred

Datum 9.5.2016

Sidantal 52

Bilagor 3

Abstrakt

Detta examensarbete är ett beställningsarbete inom Folkhälsans projekt Dagsifred. Syftet med arbetet är att samla och utveckla idéer och praxis för en Verksamhetsguide för Dagsifred. Materialet samlas in med hjälp av Folkhälsans verktyg, Dialogduk för Dagsifred och Spelet för Dagsifred. Verktygen används på Björkebo daghem, i Raseborg, som fungerar som samarbetsdaghem för det här examensarbetet. Frågeställningar för arbetet är: Hur kan personalen på daghem stärka barns delaktighet och inflytande i verksamheten? Hur går det att i samarbete med barnen och personalen på daghemmet utveckla idéer till en Verksamhetsguide för Dagsifred med hjälp av en dialogduk och ett spel?

Teoridelen i examensarbetet behandlar delaktighet, inflytande, dialog, trygghet och samspel, med barn i fokus. Ytterligare behandlas barns inflytande inom forskning, fostringsgemenskap samt barns perspektiv och barnperspektiv.

Arbetet resulterar i idéer och praxis för en Verksamhetsguide för Dagsifred. Idéerna utvecklas med hjälp av analys av resultaten som uppkommer med hjälp av Dialogduk för Dagsifred och Spelet för Dagsifred. Idéerna utgörs av lek, samarbetsövningar samt hjälpmedel för att stärka barns delaktighet och trygghet.

Språk: Svenska

Nyckelord: Dagsifred, barn, delaktighet, trygghet, daghem

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Sofia Fagerström, Emilia Hägg, Josefine Lindbom, Ida Nurminen, Tinja Sarnikorpi

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Det sociala området, Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Socialpedagogiskt arbete

Ohjaajat: Susanne Davidsson & Gunilla Björklund

Nimike: Päiväkotitoimintaa lasten ehdoilla – Toimintaideoita Dagisfred-projektia varten / Daghemsversamhet på barnens villkor – Verksamhetsidéer för projektet Dagisfred

Päivämäärä 9.5.2016

Sivumäärä 52

Liitteet 3

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on Folkhälsanin päiväkotirauhaa käsittelevän Dagisfred-projektin tilaustyö. Opinnäytetyön päämääränä on kehittää ideoita ja käytäntöjä toimintaopasta varten, jonka Folkhälsan julkaisee liittyen Dagisfred-projektiin. Tutkimusaineisto ideoiden löytämiseksi kerätään Folkhälsanin kehittämien työkalujen avulla. Nämä työkalut ovat Dialogduk för Dagisfred ja Spelet för Dagisfred. Dialogduk för Dagisfred toimii apuna luomaan vuoropuhelua päiväkotihenkilökunnan kesken koskien aiheita, jotka liittyvät päiväkotirauhaan. Spelet för Dagisfred on peli, jonka avulla päiväkotilapset on tarkoitus saada osallisiksi Dagisfred-projektin aikana. Björkebon päiväkotiraaseporissa toimii yhteistyöpäiväkotina opinnäytetyössä ja työkaluja käytetään siellä. Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Miten päiväkodin henkilökunta voi tukea lasten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia päiväkotitoiminnassa? Miten voi Folkhälsanin kehittämien työkalujen avulla kehittää ideoita päiväkotirauhaa käsittelevää toimintaopasta varten, yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan ja lasten kanssa?

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään osallisuutta, vaikutusvaltaa, vuoropuhelua, turvallisuudentunnetta sekä vuorovaikutusta lapsen näkökulmasta. Lisäksi keskitytään lasten vaikuttamismahdollisuuksiin tutkimuksissa, kasvatuskumppanuuteen sekä määritellään käsitteet lapsen näkemys ja lapsinäkemys.

Opinnäytetyön lopputulos koostuu ideoista Dagisfredin toimintaopasta varten. Ideoita kehitetään analysoimalla tuloksia, jotka on saatu käyttämällä Folkhälsanin työkaluja. Ideat koostuvat leikeistä, yhteistyöharjoituksista ja lasten osallisuutta sekä turvallisuutta tukevista apuvälineistä.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Dagisfred, lapsi, osallisuus, turvallisuudentunne,

päiväkoti

BACHELOR'S THESIS

Author: Sofia Fagerström, Emilia Hägg, Josefine Lindbom, Ida Nurminen, Tinja Sarnikorpi

Degree Programme: Degree programme in Social Services, Turku

Specialization: Socialpedagogiskt arbete

Supervisors: Susanne Davidsson & Gunilla Björklund

Title: Work at day care centers on children's terms – Ideas for an activity guide concerning the project Dagisfred / Daghemsverksamhet på barnens villkor – Verksamhetsidéer för projektet Dagisfred

Date 9.5.2016

Number of pages 52

Appendices 3

Summary

This bachelor's thesis is a commission in the project Dagisfred by Folkhälsan. The project is about children's participation and feeling of safety at day care centers. The purpose of this bachelor's thesis is to create ideas and practices for an activity guide concerning Dagisfred. The material for the ideas is being collected with tools created by Folkhälsan. The tools are called Dialogduk för Dagisfred and Spelet för Dagisfred. Dialogduk för Dagisfred is used by staff at day care centers and it is used to create a conversation about subjects dealing with Dagisfred. Spelet för Dagisfred is a game where the children get to talk about subjects dealing with Dagisfred. The tools are being used at Björkebo day care center in Raasepori. The bachelor's thesis is focusing on following issues: How can the staff at a day care center support children's participation and influence concerning the activities? How is it possible to collaborate with children and staff at the day care center, when using a dialogduk and a game to create ideas for an activity guide concerning Dagisfred?

The theory part of the thesis is focused on children and involves participation, influence, dialogue, feeling of safety and interplay. Furthermore it involves children's influence in research, fostringsgemenskap ["partnership between legal guardians and day care staff"] and children's perspective and child perspective.

The bachelor's thesis results in ideas for an activity guide concerning Dagisfred. The ideas are created by analyzing the results gotten with the tools made by Folkhälsan. The ideas consists of different games, interplay exercises and tools that strengthens children's participation and feeling of safety.

Language: Swedish

Key words: Dagisfred, child, participation, feeling of safety,

day care center

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Bakgrund	3
2	Metod	4
2.1	Processbeskrivning	4
2.2	Dialogduk för Dagisfred	5
2.3	Spelet för Dagisfred	7
2.4	Deltagande i nätverksträff	8
2.5	Litteraturöversikt.....	9
2.6	Innehållsanalys	10
2.7	Etik, tillförlitlighet och hållbar utveckling.....	12
3	Barn i fokus.....	14
3.1	Barns perspektiv och barnperspektiv.....	14
3.2	Barns inflytande på forskning	16
3.3	Barns delaktighet och deltagande.....	17
3.4	Barns inflytande.....	18
3.5	Dialog med barn.....	20
3.6	Trygghet på daghem.....	22
3.7	Samspel och gemenskap bland barn.....	22
3.8	Fostringsgemenskap	25
4	Resultatredovisning	26
4.1	Resultat från Dialogduk för Dagisfred.....	26
4.1.1	God dialog	26
4.1.2	Motivation för gott arbete	27
4.1.3	Trygghet hos barn på daghem.....	28
4.1.4	Barns delaktighet på daghem.....	29
4.1.5	Förverkligande av Dagisfred på daghem.....	30
4.1.6	Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred	31

4.2	Resultat från Spelet för Dagisfred	31
4.2.1	Trivsel på daghem	32
4.2.2	Tröst på daghem	32
4.2.3	Att beakta varandra på daghem.....	33
4.2.4	Planering av Dagisfredsfest.....	33
5	Analys av resultatet.....	34
5.1	Analys av resultatet från Dialogduk för Dagisfred	34
5.1.1	Analys av God dialog	35
5.1.2	Analys av Motivation till att göra gott arbete	35
5.1.3	Analys av Trygghet hos barn på daghem	36
5.1.4	Analys av Barns delaktighet på daghem.....	38
5.1.5	Analys av Förverkligande av Dagisfred	39
5.1.6	Analys av Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred	40
5.2	Analys av resultat från Spelet för Dagisfred	42
5.2.1	Analys av Trivsel på daghem.....	42
5.2.2	Analys av Tröst på daghem.....	43
5.2.3	Analys av Att beakta varandra på daghem	44
5.2.4	Analys av Planering av Dagisfredsfest.....	44
5.3	Sammanfattning av analys och verksamhetsidéer.....	45
6	Kritisk granskning.....	46
	Källförteckning	50

Bilagor

Bilaga 1	Dialogduk för Dagisfred
Bilaga 2	Spelet för Dagisfred
Bilaga 3	Verksamhetsguide för Dagisfred

1 Inledning

På daghem är det viktigt att stöda en god gruppdynamik, eftersom mobbning är ett allmänt problem som förekommer i flera olika omgivningar och påverkar människor på flera olika sätt. Mobbningsförebyggande arbete är viktigt för barn i tidig ålder. Personalen har en stor roll i barnens sociala samspel och därför är det viktigt att de professionella har kunskap om social växelverkan och kan stöda barns goda relationer.

Dagisfred är ett pilotprojekt inom Folkhälsans mobbningsförebyggande projekt ”Kompisväskan för goda relationer på daghem”. Mobbningsförebyggande arbetet handlar i detta projekt om att främja trygghet och delaktighet på daghem. Folkhälsan har valt att samarbeta med studeranden från yrkeshögskolan Novia, för att utveckla Dagisfreden tillsammans med olika pilotdaghem. Studeranden har delats in i tre grupper som skrivit varsitt examensarbete där de med hjälp av Folkhälsans verktyg, Dialogduk för Dagisfred och Spelet för Dagisfred, samlat in material för att komma med idéer och praxis för en Verksamhetsguide för Dagisfred. Dialogduken används för att få fram personalens tankar och åsikter, spelet i sin tur används för att få fram barnens tankar och åsikter. Varje grupp har samarbetat med varsitt daghem. I detta examensarbete har Björkebo daghem, i Raseborg, fungerat som samarbetsdaghem. Folkhälsan har fått idéerna från alla tre examensarbetsgruppers produkter inom projektet Dagisfred för att använda vid framställandet av verksamhetsguiden. Målet med Verksamhetsguiden för Dagisfred är att den i fortsättningen ska kunna användas på daghem i arbete kring Dagisfred. Till projektet hör också en Dagisfredsfest. Festen planeras av barnen med hjälp av personalen på sina daghem.

Forskare inom området, Vilja Laaksonen och Laura Repo, samt styrgruppen för projektet ”Kompisväskan för goda relationer på daghem” är med i utvecklingen av Dagisfreden. Även MLL:s koordinationer samarbetar med Folkhälsan för att utveckla Dagisfreden. (Folkhälsan, Verksamhetsplan för Dagisfred).

Nätverksträffar har ordnats för att göra professionella inom småbarnspedagogiken i Svenskfinland insatta i temat Dagisfred. Under träffarna presenterades verktygen Dialogduken och Spelet för Dagisfred som Folkhälsan utvecklat. Verktygen kommer att användas för att få fram idéer för Dagisfred. Studeranden inom detta examensarbete deltog

i nätverksträffen som ordnades i Helsingfors den 9.3.2016, där även personal från samarbetsdaghemmet deltog.

Det här examensarbetet har skrivits av fem studerande inom det sociala området vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Alla skribenter är socionomstuderanden med profileringen socialpedagogiskt arbete med behörighetsgivande studier för barnträdgårdslärare.

Examensarbetets uppbyggnad består av en beskrivning av syftet och frågeställningen för arbetet, följt av bakgrundsinformation för projektet Dagisfred. Därefter presenteras arbetsprocessen i arbetet samt de verktyg som använts i detta examensarbete. Sedan följer teori kring temat barn i fokus där vi presenterar teori om barns inflytande på forskning, barns perspektiv och barnperspektiv, barns delaktighet och deltagande, barns inflytande, dialog med barn, trygghet på daghem, samspel och gemenskap bland barn samt fostringsgemenskap. Efter den teoretiska referensramen följer redovisning av resultat samt analys av material som samlats in. Examensarbetet avslutas med en kritisk granskning och diskussion kring arbetet i sin helhet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att samla in tankar och åsikter som kommer fram vid användandet av verktygen. Sedan används materialet för att utveckla idéer och praxis för hur man kan arbeta inom Dagisfred. Dessa idéer kommer sedan att sammanställas till en Verksamhetsguide för Dagisfred. Guiden trycks på både finska och svenska. Eventuellt kommer goda idéer att samlas även på hemsidan för Skolfred, <http://koulurauha.fi>. Målet med Dagisfreden är att barn, personal och vårdnadshavare ska påminnas om att alla ska ha rätt att känna trygghet och trivsel på daghem. På daghemmet ska alla få känna sig värdefulla och respekterade. Det är viktigt att redan i tidig ålder förebygga mobbning och ensamhet bland barn.

Utgående från syftet i vårt examensarbete har vi utarbetat och valt att fokusera på följande frågeställningar:

- Hur kan personalen på daghem stärka barns delaktighet och inflytande i verksamheten?

- Hur går det att i samarbete med barnen och personalen på daghemmet utveckla idéer till en Verksamhetsguide för Dagsifred med hjälp av en dialogduk och ett spel?

I utformandet av frågeställningarna har Folkhälsans direktiv följts. Detta har gjorts genom att beakta de givna verktygen i formandet av frågeställningarna. Verktygen är en central del av arbetet, eftersom resultatet från dem har använts för att utveckla lämpliga idéer för Verksamhetsguiden för Dagsifred.

1.2 Bakgrund

Folkhälsan är en social- och hälsovårdsorganisation i Finland. Folkhälsan arbetar för bättre hälsa och livskvalitet i samhället genom forskning, samt genom att ordna hälsofrämjande aktiviteter och social- och hälsovårdsservice. (Folkhälsan, Om oss).

Folkhälsan har varit med och ordnat Skolfreden i skolor runt om i landet en längre tid. Projektet Dagsifred är bland annat inspirerat av Skolfreden, men även av MLL:s koncept Eskarirauha. Dagsifreden är också en av målsättningarna i det av Ray finansierade projektet Kompisväskan – för goda relationer på daghem. (Folkhälsan, Verksamhetsplan för Dagsifred).

Skolfreden har sina rötter i Finland och den har utlysts varje år sedan 1990. Skolfredensmodellen har spridits även till andra länder. Målet är att minska mobbning och öka känslan av trygghet och samhörighet. Skolfreden har varje år olika teman och man jobbar för att eleverna ska få medverka i planeringen. (Skolfreden). Det finns ett motsvarande koncept för förskolebarn, Eskarirauha, som har samma mål men för annan målgrupp. Även i Eskarirauha tas barnen med i utvecklingen av verksamheten. (Koulurauha, 2014).

Dagsifreden hör till en del av projektet ”Kompisväskan för goda relationer på daghem” (Folkhälsan, Verksamhetsplan för Dagsifred). Inom projektet har materialet Kompisväskan utformats med avsikt att motivera och inspirera mobbningsförebyggande arbete bland småbarn. Kompisväskans syfte är att stöda kamratrelationer, vägleda barnen att bygga upp meningsfulla relationer samt att stärka positiva förutsättningar i barngruppen. (Folkhälsan, kompisväskan). Dagsifreden har utarbetats eftersom Folkhälsan vill ordna en verksamhet för att förebygga mobbning och ensamhet bland barn i tidig ålder, och för att ytterligare

stärka arbetet med respekt, delaktighet och trygghet på daghemmen (Folkhälsan, Verksamhetsplan för Dagisfred).

2 Metod

I det här kapitlet behandlas metoderna i examensarbetet. Kapitlet börjar med en kort beskrivning av examensarbetsprocessen och hur vi har gått tillväga i detta arbete. Till beställningen hör att två olika verktyg, som Folkhälsan har utvecklat, används i arbetsprocessen. Dessa verktyg är Dialogduk för Dagisfred (se Bilaga 1) och Spelet för Dagisfred (se Bilaga 2) som ska användas för att få fram idéer och praxis till en Verksamhetsguide för Dagisfred. För att framställa material har därför endast dessa verktyg använts. I kapitlet presenteras även examensarbetsgruppens deltagande i nätverksträffen, daghemssamarbetet samt sökprocessen för teoridelen. Även viktiga aspekter såsom etik, hållbar utveckling och tillförlitlighet diskuteras i detta kapitel.

2.1 Processbeskrivning

Projektet tog fart genom att en tidtabell och en arbetsplan konstruerades för examensarbetet. Därefter började det egentliga arbetet med en litteratursökning av teori som ansågs kunna lämpa sig för detta arbete. Ur litteraturen plockades sedan ut det som lämpade sig för syftet med examensarbetet och inkluderades sedan i arbetet. Ord som var centrala för uppdraget användes som sökord för att hitta litteratur.

Nästa steg i examensarbetsprocessen var deltagandet i nätverksträffen som Folkhälsan ordnade i Helsingfors. Efter nätverksträffarna inom projektet Dagisfred kom samarbetet med daghemmet igång på allvar, och planeringen av hur besöken till daghemmet skulle ordnas började. Det bestämdes att två av skribenterna inom arbetet skulle ta ansvar för besöken. På daghemmet användes sedan de två verktygen som Folkhälsan framställt för insamling av material för idéer till en Verksamhetsguide för Dagisfred. Materialet som samlades in på daghemmet redovisades och analyserades med hjälp av en innehållsanalys. Det analyserade resultatet användes sedan för att utveckla idéer till guiden. Folkhälsan bestämmer vilka idéer de inkluderar i guiden de publicerar. Efter avslutad examensarbetsprocess kommer skribenterna även att delta i Dagisfredsfesten på samarbetsdaghemmet.

Examensarbetsprocessen har även bestått av samarbete med de andra grupperna inom projektet, uppdragsgivaren samt samarbetsdaghemmet. Samarbetet med de andra grupper har skett i form av en gemensam sammanställning av alla idéer som utvecklats. Kontakt med uppdragsgivaren upprätthölls under hela projektets gång, främst i form av Skype-möten och e-post. Avsikten med kontakten var främst att utbyta information samt följa upp att beställningen gick mot önskad riktning. Samarbetet med daghemmet har skett genom telefonsamtal, där tider för besökstillfällen bestämts, samt besöken till daghemmet.

2.2 Dialogduk för Dagisfred

Dialogduk för Dagisfred (se Figur 1) är ett av de verktyg som Folkhälsan skapat och som har använts i arbetet samt för att få fram idéer och praxis för Verksamhetsguiden för Dagisfred. Dialogduk som verktyg kan användas i flera olika sammanhang, Folkhälsan har valt att utgå delvis från det här sättet att jobba genom att ta fram en egen version av dialogduk. Dialogduk för Dagisfred som finns bifogat i arbetet (se Bilaga 1) är skapad särskilt för projektet Dagisfred. Dialogduken för Dagisfred används för att få fram personalens tankar och åsikter.

Dialogduk är ett verktyg som ger möjligheter till dialog och interaktion mellan deltagarna. Verktöget används genom att man samlas gruppvis och arbetar aktivt med en duk som innehåller tydliga frågor och uppgifter. Gruppen som arbetar med dialogduken ska följa instruktionerna på duken och föra en dialog kring de frågor som tas upp. Dialogen bidrar till ett utbyte av erfarenheter, åsikter samt idéer. För att få en utforskande, lärande och kreativ dialog är det viktigt att deltagarna lyssnar aktivt och är öppna samt lyhörda mot varandra. Genom att ställa frågor och visa intresse kan samtalet stimuleras och genom det får man en tydligare uppfattning om hur de olika åsikterna förhåller sig till varandra. (Sisu Idrottsutbildarna, s. 3-4).

För att kunna arbeta med en dialogduk krävs det att alla medlemmar i gruppen är aktiva och bidrar till dialogen och diskussionen kring de olika uppgifterna. (Sisu Idrottsutbildarna, s. 4). Målet med Dialogduken för Dagisfred är att skapa ett koncept för hur man kan jobba med Dagisfred tillsammans med barn, föräldrar och kolleger i ett daghem eller i den egna barngruppen. Delaktighet är ett av de centrala orden, både när det kommer till planeringen med kollegerna men också vad gäller barns och föräldrars delaktighet i hela processen. (Folkhälsan,Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk).

När man använder dialogduken som en metod har mängden deltagare betydelse. För att få en fungerande, smidig och naturlig dialog kan gruppen inte vara för stor. (Sisu Idrottsutbildarna, s. 5). Rekommendationerna för deltagarantalet i Dialogduk för Dagisfred är fyra till sex personer. Gruppen som jobbar med Dialogduken behöver gott om tid för arbetet eftersom goda samtal ofta tar längre tid. Folkhälsan rekommenderar att man reserverar tre timmar tid för arbetet kring Dialogduken men man kan utan problem dela upp diskussionen i kortare sessioner istället för att diskutera alla punkter på en gång. (Folkhälsan,Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk).

Varje grupp som jobbar med Dialogduken behöver en egen dialogduk och anteckningsmaterial. Anteckningarna som görs i samband med Dialogduken kan sammanställas och sparas för fortsatt arbete så att verksamheten fortsätter att utvecklas i önskvärd riktning. Med hjälp av metoden kan man skapa en ökad förståelse för Dagisfred och visa hur man med den egna enheten vill jobba för en trygg gemenskap och för att stärka vi-känslan. (Folkhälsan,Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk).

Dialogduk för DAGISFRED

1. DIALOGEN
Den här metodiken bygger på goda samtal. Vad tycker du att är viktigt i en god dialog? Skriv några nyckelord som beskriver en god dialog. Orden får ligga som grund för att få en så bra dialog som möjligt i arbetet med dialogduken.

2. ATT JOBBA PÅ DAGHEM
Var första uppgift är att du får berätta för de andra i gruppen vad som är det bästa med ditt arbete idag. Berätta i tur och ordning.

3. DEFINITION AV TRYGGHET
Dagisfred handlar om att alla ska känna sig trygga på daghemmet. Fundera hur du ser på begreppet trygghet och vad det betyder för dig när du tänker på barnen i ditt daghem? Tank först individuellt och berätta sedan i tur och ordning.

4. HUR KAN DU GÖRA BARN DELKÄTTA I ARBETET MED DAGISFRED
För att känna sig trygga behöver barn känna delaktighet. Fundera på frågorna nedan och berätta i tur och ordning hur du tänker.
a) Vad innebär barns delaktighet för dig?
b) Hur vet jag att vi lyckats med att ge barn delaktiga barns delaktighet?
c) Vad tycker jag de vuxna vill ha, då det gäller att främja barns delaktighet?
d) På vilket sätt gör jag barn möjlighet att uttrycka sina åsikter och hur tar jag tillvara barnens idéer?

5. VAD ÄR NÄSTÄ STEG
Nu gäller det att gå vidare och fundera på hur Dagisfred förs in på din egen enhet under året. Gå genom frågesällingarna nedan och berätta i tur och ordning efter varje fråga.
a) Hur kan vi tillvara barnens tankar och idéer som synliggjorts med hjälp av tex. Dagisfredspelet? Berätta i tur och ordning.
b) Tank på hur du kunde göra vårdnadshavare delaktiga i arbetet med Dagisfred.
c) Vad behöver göras inför att ta in temat Dagisfred i den dagliga verksamheten? Hur ska det göras? När ska det vara gjort (ett tips är att göra upp en åskåda)? Vem vill kallas ansvar för vad?

6. AVSLUTANDE REFLEKTION, BORDETRUNT
Beräkta i tur och ordning hur du tycker att samtalet och arbetsättet fungerat. Vad har fungerat bra och hur kan vi göra mer av det?

folkhälsan
ML

Dialogen är den klassiska formen för ett tydligt och lyhört utbyte av erfarenheter och idéer.
På så sätt kan man säga att dialogen inte bara är en metod, utan i första hand ett förhållningssätt som utgår från en ömsesidig respekt.
Det dialogiska samtalet blir utforskande, lärande och kreativt genom att man öppnar, lyhört och aktivt lyssnar på varandra.

Figur 1. Dialogduk för Dagisfred

Besöken för Dialogduken för Dagisfred utfördes vid tre tillfällen där två av skribenterna enbart iakttog. Vid de enskilda tillfällena deltog enbart personal från en avdelning. Personalen hade fått frågorna ur Dialogduken för Dagisfred på förhand för att ha möjlighet att bekanta sig med dem. Alla ur personalen visade engagemang genom att svara på samtliga frågor och genom att framföra nya synpunkter för att komplettera det som redan besvarats. Under tillfällena antecknade skribenterna det som personalen diskuterade, för att

sedan kunna ha det som underlag till resultatredovisningen. Då Dialogduken för Dagisfred avslutades fortsatte diskussioner kring de olika ämnena.

2.3 Spelet för Dagisfred

Det andra verktyget som användes för att få idéer och praxis för en Verksamhetsguide för Dagisfred är ett spel som kallas Spelet för Dagisfred (se Figur 2). Dialogduk för Dagisfred fungerar som ett verktyg för de vuxnas planering medan spelet är ett verktyg för att göra barnen delaktiga i planeringen av Dagisfred på daghemmet. Avsikten med spelet är att få fram och uppmärksamma barnens tankar. De vuxna ska ta tillvara de idéer som barnen kommer med under spelets gång. (Folkhälsan, Spelet för Dagisfred). Målgruppen för Spelet för Dagisfred är i synnerhet barn i 3-5 års ålder, eftersom barnen behöver ett åtminstone delvis utvecklat språk för att klara av att dels förstå frågorna och dels kunna uttrycka sig.

Fyra barn åt gången spelar Spelet för Dagisfred. Spelet innehåller figurer som har olika frågor och med hjälp av figurerna får barnen vara med och uttrycka sina åsikter och påverka hur Dagisfreden ska utformas på daghemmet. De material som behövs är spelunderlaget, anteckningspapper, penna samt en gemensam spelpjäs. Spelet för Dagisfred ska alltid spelas tillsammans med en vuxen som dokumenterar. Spelet börjar med att en av figurerna ger en kort introduktion till spelet och sedan följer man de instruktioner som följande figurer ger. Det är viktigt att komma ihåg att barnen i tur och ordning får svara på frågorna medan de andra barnen lyssnar. När barnet som svarat känner sig färdigt får barnet flytta spelpjäsen framåt ett steg och sedan är det följande barns tur att svara. Det är viktigt att alla barn i tur och ordning får vara den som svarar först på en fråga. (Folkhälsan, Spelet för Dagisfred). Den vuxna antecknar vad barnen svarat, och svaren kan sedan användas när personalen arbetar med Dialogduken på arbetsplatsen (Folkhälsan,Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk).

Det finns vissa saker som är bra att tänka på när det kommer till Spelet för Dagisfred. Det är viktigt att ge barnen tillräckligt med betänketid och att alla får svara i sin egen takt. Man kan hjälpa barnen att hitta de rätta orden, men man ska undvika att styra dialogen och istället sträva efter att vägleda den. Den vuxna får gärna ställa följdfrågor för att bredda på barnens svar. Man kan också be barnen att dramatisera, rita eller uttrycka sig på ett annat sätt än med bara ord. Det är även viktigt att den vuxna förmedlar att det barnen berättar är

viktigt och intressant. Ifall man inte förstår barnet måste ytterligare frågor ställas tills alla förstår. (Folkhälsan, Spelet för Dagisfred).

Figur 2. Spelet för Dagisfred

Besöken för Spelet för Dagisfred utfördes vid två tillfällen där två av skribenterna enbart iakttog. Barnen valdes av personalen enligt ålder respektive deras kognitiva förmåga. Personalen som ledde spelet utgjordes båda gångerna av barnträdgårdslärare. Vid speltillfällena ställdes följdfrågor till barnen, eftersom frågorna var formulerade på ett vis som barnen hade svårt att förstå. Tack vare detta fick personalen alla barn att svara på samtliga frågor. Under tillfällena antecknade skribenterna det som barnen svarade, för att sedan kunna ha det som underlag till resultatredovisningen. Barnens svar bestod enbart av kommunikation i form av ord.

2.4 Deltagande i nätverksträff

Nätverksträffar fungerar som ett verktyg för att skapa nätverk och kontakter mellan verksamheter och organisationer. Folkhälsan använder sig av nätverksträffar för att sprida information om Dagisfred och introducerar även Dialogduken och Spelet för Dagisfred där. Till nätverksträffarna bjuder Folkhälsan in anställda inom dagvården i Svenskfinland. Även andra intresserade och insatta inom området har möjlighet att delta.

Onsdagen den nionde mars ordnade Folkhälsan en nätverksträff i Helsingfors. Två skribenter från examensarbetsgruppen deltog i träffen. Deltagarna på nätverksträffen fick

ta del av information och sedan testa de två verktygen framtagna av Folkhälsan: Spelet för Dagisfred och Dialogduken. När verktygen prövades av anställda inom dagvården fick skribenterna enbart iaktta. Först gavs kort info om Skolfred och Eskarirauha. Under nätverksträffen hölls en föreläsning som framfördes av forskaren Laura Repo. Laura Repo forskar inom småbarnspedagogik, bland annat om mobbning, och hon arbetar inom projektet Dagisfred. Hon föreläste om hur idén uppkommit, varför det är så viktigt med Dagisfred och hur man med hjälp av Dagisfred kan förebygga illamående och utanförskap.

På eftermiddagen testades verktygen. Personalen blev indelad i grupper och skribenterna fick gå med varsin grupp för att observera. Personalen från daghemmen spelade igenom Spelet för Dagisfred och testade Dialogduken, och diskuterade de olika ämnen som tas upp där. När alla grupper spelat spelen samlades deltagarna och fick då chansen att ge synpunkter och åsikter kring hur verktygen fungerade, om några förbättringsförslag fanns och vilka tankar prövandet av metoderna väckte hos deltagarna. På så vis fick examensarbetsgruppen tydlig uppfattning om hur verktygen används i praktiken, vilket leder till bra förberedelse inför träffarna på samarbetsdaghemmet.

2.5 Litteraturoversikt

En litteraturoversikt innebär en genomgång av publicerad information som utgör en del av en undersökning. I en litteraturoversikt kan vetenskaplig fakta hittas i artiklar, böcker, rapporter, avhandlingar och annat publicerat material. Vid litteratursökningen används detaljerade sökord för att hitta relevant litteratur. (Forsberg & Wengström, 2013, s. 48). För att hitta relevant litteratur för detta examensarbete har det utförts en litteratursökning. Litteratursökningen utfördes för att kunna hitta litteratur om barns perspektiv och barnperspektiv, barns inflytande på forskning, barns delaktighet och inflytande, dialog med barn, trygghet på daghem, samspel och gemenskap bland barn samt fostringsgemenskap.

För att hitta relevant litteratur har sökningar gjorts i olika biblioteks databaser, virtuella databaser och hemsidor. Största delen av källorna i detta examensarbete består av böcker som behandlar den centrala teorin i examensarbetet. Vetenskapliga artiklar har använts för att stödja den teori som hittats i böckerna. Dessutom består materialet som använts i examensarbetet till en del av icke evidensbaserat material, eftersom innehållet av material som gavs av uppdragsgivaren inte fanns att tillgå på annat vis. Till detta material hör projektets verksamhetsplan samt material om verktygen Dialogduken för Dagisfred och Spelet för Dagisfred med tillhörande instruktioner.

Litteraturöversikten baserades endast på material som varit kostnadsfritt, tillgängligt i fulltext på svenska, finska eller engelska. Sökningarna utfördes i bibliotekdatabasen Tritonia med avgränsning till de böcker som fanns på Yrkeshögskolan Novias enhet på Nunnegatan i Åbo. Sökningar utfördes även i Lukasbibliotekens databas med avgränsning till de böcker som fanns på Ekenäs bibliotek.

De svenskspråkiga sökorden som användes vid sökning i bibliotekdatabasen Tritonia var: ”barn och trygghet”, ”trygga barn”, ”barns delaktighet”, ”barns inflytande”, ”barnperspektiv”, ”barn och relationer”, ”samspel barn”, ”samtal och barn”. De svenskspråkiga sökorden som användes vid sökning i Lukasbibliotekens databas var: ”småbarnsfostran och fostringsgemenskap”. På Tritonias databas användes även finska sökord i form av ”Päiväkoti vuorovaikutus” och ”lapsi ja yhteisöllisyys”.

Litteratursökningen för vetenskapliga artiklar utfördes på databasen EBSCO. Sökord som användes var ”preschool children participation” och ”children’s participation research”. Resultaten avgränsades till enbart vetenskapliga artiklar i full text. För att få aktuella källor avgränsades resultaten ytterligare till artiklar som publicerats år 2011-2016.

Av sökresultaten uteslöts de källor som inte handlar om barn i daghemsålder, källor som är fokuserade på barn med specialbehov, källor gällande sådant som inte kan tillämpas i daghemsmiljö och källor som behandlar ämnen som inte är relevanta för projektet Dagsfred. På så vis har de mest relevanta källorna för examensarbetet kunnat användas och därmed stödja möjligheten att svara på arbetets frågeställningar.

2.6 Innehållsanalys

När man analyserar data man samlat in finns det en viss skillnad när det kommer till kvantitativ data och kvalitativ data. Inom den kvantitativ data ställer man vanligtvis upp tabeller, framställer statistik eller ritar figurer. Detta sätt lämpar sig inte lika bra för kvalitativ data, där det däremot handlar om att kategorisera och gruppera den information man samlat in för att kunna märka olika samband och likheter. Det finns olika sätt att utföra kvalitativa dataanalyser och ett mycket använt analyssätt för att tolka kvalitativ data är innehållsanalys. (Larsen, 2009, s. 101).

Innehållsanalysen handlar om att det insamlade data delas in i olika teman och kategorier där man sedan försöker identifiera olika samband, mönster samt gemensamma drag eller

skillnader. (Larsen, 2009, s. 101). Fokus i den kvalitativa innehållsanalysen ligger på att tolka och granska texter. Den kvalitativa innehållsanalysen går att användas på flera olika slags texter och därför används detta analysätt inom flera olika forskningsområden. (Lundman & Hällgren Graneheim, 2012, s. 187).

Det första steget i analysprocessen handlar om att göra avgränsningar och bestämma det område som ligger i fokus. Därefter görs en materialgenomgång och det samlade material bearbetas. Vid genomgång av material är det viktigt att ständigt följa sin avgränsning och endast använda material som är relevant i förhållande till det område som ligger i fokus. Följande skede i innehållsanalysen är att kategorisera det insamlade materialet enligt innehåll. För att uppnå ett utförligt och tillförlitligt resultat är det viktigt att det område som är i fokus är tydligt avgränsat och allt material som berör området ska analyseras. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 94).

Forsbergs och Wengströms (2013, s. 167) tankar om innehållsanalys stöder även den ovannämnda strukturen. Enligt dem börjar en innehållsanalys med att först läsa igenom materialet. Materialet kodas och sammanställs för att bilda olika kategorier. Därefter delas de olika kategorierna upp i teman där man sedan kan se likheter eller skillnader. Innehållsanalysen avslutas med att tolka och diskutera det resultat man fått.

Analysen i arbetet baserar sig på innehållsanalysens principer. Innan resultatinsamlingen gjordes en innehållsanalys av verktygen. Diskussionsområden inom Dialogduk för Dagisfred och frågorna ur Spelet för Dagisfred utarbetades till olika teman. Det här gjordes för att det blev lättare att ta fasta på det väsentliga redan i resultatredovisningen. Analysen av resultatet började med en genomgång av det insamlade materialet, där material som inte lämpade sig för att utveckla idéer gallrades bort. Sådant material utgjordes av faktorer som berörde personliga egenskaper hos personalen och barnens materialbaserade önskemål som inte kunde påverkas genom verksamhetsidéer. De resterande tankarna ur resultatet delades upp i underkategorier som sedan formades till kategorier. Kategorierna ordnades enligt de olika temana. Verksamhetsidéerna har sedan utvecklats utgående från kategorierna.

För att göra analysen tydligare åtskildes resultaten från Dialogduken för Dagisfred och Spelet för Dagisfred. Dessutom analyserades varje tema enskilt för att utveckla olika idéer, för att skapa flera idéer för Verksamhetsguiden för Dagisfred och så att varje tema beaktas.

2.7 Etik, tillförlitlighet och hållbar utveckling

I det här kapitlet diskuteras examensarbetets etiska aspekter och tillförlitlighet samt hållbar utveckling i koppling med arbetet. Den etiska diskussionen utgår från forskningsetiska principer och etiska frågor som uppkommit under processens gång. Kapitlet presenterar även vad god vetenskaplig forskningspraxis innebär och vad tillförlitlighet betyder för skribenterna samt hur detta syns i examensarbetet.

Ett viktigt begrepp gällande etik är respekt. För att följa etiken ska respekt för människovärdet och människor beaktas. Denna respekt är vad verksamheten inom social- och hälsovården grundar sig på. Inom verksamheten ska människans grundläggande rättigheter, mänskliga rättigheter, självbestämmanderätt och frihet att själv välja beaktas. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2011, s. 5). I det här examensarbetet har respekt för den enskilda människan beaktats genom hela arbetet. Respekt har visats för alla samarbetsparter i examensarbetsprocessen. Samarbetsdaghemmet har visats respekt genom att arbetet och besöken gjordes på daghemmets villkor, för att inte störa rutinerna i verksamheten och för att förhindra att personalen tvingas göra mer jobb än de hinner med. Respekt har även visats för uppdragsgivaren Folkhälsan. Skribenterna har upprätthållit ett professionellt förhållningssätt gentemot uppdragsgivaren genom hela arbetsprocessen genom att följa deras direktiv och önskemål. De verktygen som uppdragsgivaren ville att skulle användas har använts och tidtabeller har följts.

FN:s konvention om barnets rättigheter (Lapsiasia) ska trygga barnets behov och intressen. Till konventionens huvudprinciper hör att alla barn är jämlika, barnens bästa ska prioriteras vid beslut, barnen har rätt till ett gott liv och barnens åsikter ska uppmärksammas. Även enligt Social- och hälsovårdsministeriet (2013, s. 18) är det viktigt att barnets behov och tankar uppmärksammas. Den vuxna ska sträva efter att se saker ur barnets synvinkel, samt lyssna på och känna igen barnets behov och bekymmer. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2013, s. 18). Barns rättigheter är något som beaktats i examensarbetsprocessen. Barns åsikter har tagits i beaktande och alla barn som har deltagit har haft möjlighet att uttrycka sig och säga sin tankar och åsikter vilket sedan dokumenterats för detta examensarbete men även för vidare arbete med projektet Dagisfred. Alla barn som deltagit har fått en likvärdig chans att svara på frågorna vilket gör att barnen behandlats rättvist.

Skribenterna har till den grad som det funnits möjlighet utgått från barnets bästa. Dokumenteringen skedde på daghemmet vilket är en trygg och bekant miljö för barnet.

Personalen skötte spelandet med barnen för att barnen skulle få jobba med personer de litar på. Det här gjordes av både etiska skäl och för att stärka tillförlitligheten i arbetet, då barnen troligtvis vågade vara mer öppna och ärliga med den bekanta personen. För att vidare beakta etiken besökte två av skribenterna daghemmet, då båda redan tidigare varit i kontakt med daghemmet och därmed inte var helt obekanta för barnen. Det är mer etiskt korrekt att samma personer gjort besöken till daghemmen för att inte rubba på barnens vardag och för att alla skulle känna sig så bekväma som möjligt, vilket skribenterna har beaktat. Då alla är bekväma blir svaren också ärligare, vilket stärker tillförlitlighet i arbetet. Inget barn har tvingas vara med och spela Spelet för Dagisfred utan deltagandet har varit frivilligt. Barnets bästa har även beaktats genom att de barn som deltagit i spelandet av Spelet för Dagisfred hållits anonyma i examensarbetet.

De svar barnen och personalen gett har inte förvrängts då resultaten i arbetet redovisats. De har heller inte använts för andra ändamål än till examensarbetet och Verksamhetsguiden för Dagisfred. På så vis har etiken beaktats. I analysen har barnens svar tillämpats för att få fram idéer till guiden, och på så vis har barnens åsikter tagits i beaktande i arbetsprocessen, vilket gjort barnen delaktiga.

Även hållbar utveckling beaktas i examensarbetet. Målet med hållbar utveckling är att garantera att nuvarande och kommande generationer kan ha tillfredsställda levnadsförhållanden (Statrådets kansli). Social hållbar utveckling handlar om att trygga möjligheter till välfärd idag och även i fortsättningen (Finlands FN förbund). Dagisfredens mål är att främja barns känsla av trygghet och delaktighet. Trygghet och delaktighet stödjer barnens välmående, vilket främjar den hållbara utvecklingen.

Enligt Forskningsetiska delegationen (2012, s. 18-21) ska forskning bedrivas enligt en god vetenskaplig praxis för att den ska vara etiskt godtagbar och tillförlitlig. I en god forskningspraxis ingår bland annat ärlighet, omsorgsfullhet och noggrannhet under hela forskningsprocessen. I en god forskningspraxis betonas även vikten av planering, förverkligande och rapportering. (Forskningsetiska delegationen, 2012, s. 18-21). I examensarbetet har dessa regler följts. Arbetet har planerats noggrant och tillvägagångssätten har varit etiskt korrekta. Eftersom syftet med arbetet var att utveckla idéer för en verksamhetsguide behövde endast de tankar och åsikter som kunde användas vid utvecklandet av idéer antecknas. Då allting inte skulle dokumenteras anser skribenterna att tillförlitligheten inte påverkats av att enbart två skribenter närvarat vid besöken. Trots att endast två skribenter närvarat har noggranna anteckningar kunnat göras, vilket är

ytterligare en orsak till att tillförlitligheten inte anses ha påverkats. Arbetet är också noggrant och ärligt skrivet.

En vetenskaplig forskning får inte innehålla förfalskningar, plagiering, stöld eller påhittad information. Hänsyn ska tas till andra forskares arbete och hänvisning ska ske till dessa publikationer på ett korrekt sätt. Det ska finnas korrekta hänvisningar i texten till vem eller vilka som sammanställt de material som man hänvisar till. Till god vetenskaplig praxis hör även att inget material som någon annan tagit fram får framföras som sitt eget och att inget material får förvrängas. (Forskningsetiska delegationen, 2012, s. 18-21). Detta har beaktats i examensarbetet genom att källor har använts på korrekt sätt för att undvika missvisning. Källförteckningen har inte förvrängts utan består endast av de använda källorna. Mångsidiga och aktuella källor har använts för att stärka arbetets tillförlitlighet. Examensarbetsgruppen har inte handlat på ett felaktigt sätt för att vilseleda läsaren, utan strävat efter en god vetenskaplig praxis.

3 Barn i fokus

I detta kapitel presenteras den teoretiska referensramen. Dagisfredens mål är att göra barn delaktiga i det egna daghemmets verksamhet. Därför baseras kapitlet på teori där barn är i fokus. Kapitlet börjar med att ta upp begreppen barns perspektiv och barnperspektiv, eftersom det är viktigt att förstå att det finns en skillnad mellan dessa begrepp och för att kunna ha barn i fokus är det viktigt att förstå barnens perspektiv. Därefter presenteras vad det innebär när barn har inflytande på forskning, eftersom barn bidrar till insamling av material inom arbetet. Sedan presenteras vad det barns delaktighet och inflytande innebär. Dessa två begrepp är viktiga eftersom de är utgångspunkterna för projektet Dagisfred. Vidare presenteras dialog med barn, trygghet på daghem samt samspel och gemenskap bland barn, eftersom dessa delar tangeras i arbetet. Slutligen presenteras det även teori om fostringsgemenskap därför att samarbete med föräldrar är viktigt.

3.1 Barns perspektiv och barnperspektiv

Det finns två olika begrepp som används för att beskriva hur barn upplever sin egen omvärld. Dessa är barns perspektiv och barnperspektiv. Med begreppet barnperspektiv menas hur vuxna uppfattar barns situationer. Närbelägna begrepp till detta perspektiv är till exempel barns bäst, barn i centrum och barn i fokus. (Arnér & Tellgren, 2006, s. 33, 40).

Vid barnperspektiv ligger fokus på att få en så verklig bild av barns livsvärld som möjligt. Trots detta kan denna bild skilja sig från barns verkliga självuppfattning. Barnperspektivet kan komma väldigt nära uppfattningen om barns livsvärld men detta perspektiv påverkas starkt av de vuxnas syn på barn och barndom. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, s. 42).

Till en skillnad från barnperspektiv handlar barns perspektiv om barnets egna konkreta syn på livet. Med andra ord om hur livet ser ut ur barnets ögon eller ur barnets synvinkel. (Arnér & Tellgren, 2006, s. 40). Barnens egna erfarenheter, uppfattningar, föreställningar och tankar utgör exempel på vad perspektivet innefattar. Då barn växer och blir äldre utvecklas deras förmåga att reflektera kring de egna erfarenheterna samt upplevelserna. Vuxna kan observera barnets handlingar och därefter få en uppfattning av barnets upplevelser, men det kan vara väldigt svårt att få en korrekt bild vid barnets tidiga ålder. Trots att ett spädbarn kan göra miner som reaktion till någonting som händer, kan man dock inte vara helt säker på att reaktionen motsvarar den verkliga känslan hos barnet. När barnet börjar kommunicera med ord och tal kan det underlätta vuxnas uppfattning om vad barnet egentligen har för tankar och känslor, men även då finns risken att barnet till exempel ljuger. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, s. 39-42).

Vid bemötandet av andra människor bär man alltid med sig kunskaper, erfarenheter, tankar och känslor. Dessa delar ger oss ett perspektiv på världen samt de man bemöter och på detta sätt skapar människan ett barnperspektiv. Barnperspektivet styr hur man möter och samspelar med barn, samt de val man gör. Till exempel när det kommer till att sätta upp bilder av barnen kan faktumet att alla barn tycker om att visas upp på bild styra valet att sätta upp bilden utan att först be om lov. Då utgår man från sitt eget barnperspektiv och inte från barnets eget perspektiv. (Svenning, 2011, s. 46). Det är viktigt att man ser alla barn som medmänniskor och att man försöker förstå vad olika saker innebär för barnen, istället för att bara själv anta och ta sitt eget perspektiv för givet. Barnen ska ha rätt till sitt eget perspektiv och rätt att komma fram med sina egna tankar, upplevelser, känslor och erfarenheter. Egna perspektiv finns hos alla barn, precis som hos alla vuxna. (Svenning, 2011, s. 46-47).

3.2 Barns inflytande på forskning

Broström (2012, s. 266) anser att det är viktigt att kunna försöka se saker ut barnperspektiv inom forskning och utbildning. Barn ska få vara demokratiska deltagare både i forskning och i pedagogisk verksamhet. (Broström, 2012, s. 266).

Det kan fås väldigt viktig information då barn ges möjlighet att forska kring sina liv och sin omgivning. Barn är primärkällan då det gäller forskning om barns upplevelser och tankar. Då barnen får en större roll i forskningen förstärks barnperspektivet, reliabiliteten, validiteten och de etiska aspekterna i forskningen. (Uusiautti & Määttä, 2013, s. 16-17).

Barns inflytande på forskning är relevant för detta arbete därför att barnen är en del av projektet. Barnets roll i forskning om barn kan variera från att de inte alls får delta, till att de fungerar som forskare (Uusiautti & Määttä, 2013, s. 17). I detta projekt har barnen inte en stor roll som medforskare, eftersom vad som forskas är redan bestämt och barnen får inte påverka detta. Barnen har ändå en roll i projektet och de bidrar till själva slutprodukten. Barnen har deltagit i Spelet för Dagisfred och har bidragit med idéer till Verksamhetsguiden för Dagisfred. För att barnen ska kunna ha inflytande på forskning, måste de vuxna dela sin makt med barnen.

De professionella inom småbarnsfostran har automatiskt en sorts makt över barnen. Hur makten tar uttryck varierar. En del av personalen uttrycker sin makt mer tydligt, till exempel genom att vara väldigt bestämd och prata kort, medan andra förklarar och motiverar mer. Den senare nämnda stilen att utnyttja sin makt passar bättre då man arbetar ur barns perspektiv, eftersom den ger mer än bild av att den vuxna och barnet är jämlika. Stilen kan även bidra till en bättre stämning, men ifall det inte alltid funkar så väljer många att byta över till den mer bestämda stilen. Förhållanden som bygger på makt, kan trots att det låter negativt, vara väldigt trevliga och i bästa fall skapar makten mellan barnet och den vuxna en känsla av trygghet för barnet. (Holkeri-Rinkeinen, 2009, s. 224-225).

Då den professionella blir medveten om sin makt inom fostran, skapas möjligheten att åtminstone delvis dela makten med barnen. Det här kan ske genom att man ger möjlighet åt barnen att bestämma och utföra saker som anses vara lämpliga med tanke på barnets ålder och utveckling. Barnen kan ges möjlighet att påverka hurdan verksamhet som ordnas och vad som görs på daghemmet. Då man ger makt åt barnen är det inte fråga om att bli gränslös, utan att vara öppen för barnens idéer, vilka de ofta har mycket av. (Holkeri-Rinkeinen, 2009, s. 226-227).

3.3 Barns delaktighet och deltagande

Att känna sig delaktig är ett grundläggande mänskligt behov. Om ett barn känner sig uteslutet ur gruppen, drar han eller hon ofta sig undan. Känslan av att inte få känna sig delaktig kan också ta sig ut i form av frustration, som sedan skapar konflikter med de andra barnen. Detta gör att omgivningen blir destruktiv. (Wahlström, 1998, s. 32).

Delaktighet som begrepp är mycket viktigt med tanke på Spelet för Dagisfred. Det är barnens röster som ska bli hörda samt alla deras tankar och idéer ska få komma fram. Barnen ska känna sig trygga och bekväma i den grupp som de spelar, så att de vågar öppna sig ordentligt och dela med sig av sina tankar. För att uppnå detta krävs en känsla av delaktighet.

Förutom att känslan av delaktighet är en del av de mänskliga behoven, ingår det också i de rättigheter som FN har bestämt att alla barn ska ha. En av rättigheterna är att uttrycka sig fritt i frågor gällande barnet själv. Hänsyn ska tas till barnets mognadsgrad och ålder då barnens åsikter beaktas. (Lapsiasia).

Även Zorec (2015) lägger fokus på barns delaktighet och hur viktigt det är att barnen på daghem får sin röst hörd. Zorec tar upp hur viktigt det är för de professionella att se barnen som sociala aktörer med riktiga åsikter, och verkligen lyssna till dem. Begreppet makt tas också upp, och det anses i vissa fall försvåra delaktigheten hos barn. I dessa fall är det ofta frågan om att personalen på daghem är vana att göra sitt arbete på ett visst sätt, och inte influeras av de individer de tar hand om. Så länge en vuxen inte kan utmana sina egna värderingar om barns åsikter, är full delaktighet svårt att uppnå. Zorec nämner också hur synvinkeln har ändrats från ett väldigt starkt vuxenperspektiv till att se allting mera ur ett barns ögon. (Zorec, 2015).

Delaktighet är en faktor som inte bara bör tas i beaktande i arbetet med barn på daghem, utan också professionella och föräldrar emellan. Det finns tydliga bestämmelser på både internationell och lokal nivå som säger att ett barns vårdnadshavare ska ha ett inflytande i sitt barns dag på daghem. Ett klart syfte med att få vårdnadshavarna delaktiga, är att från en så tidig ålder som möjligt, kunna stödja barnets lärande, hälsa och välbefinnande. Om ett barn kan stödjas redan från en tidig ålder av både vårdnadshavare och personal på daghem, kan även ett förebyggande arbete göras. (Harju & Tallberg-Broman, 2013, s. 29).

Begreppet deltagande kommer från engelskans participation, och handlar om att barnen ska få plats och bli hörda precis lika mycket som andra deltagare. Istället för att komma överens om vem som bestämmer vad, är det frågan om medbestämmande. Delaktighet handlar i en stor grad om gemenskap. Men att ha rätt till delaktighet är inte samma sak som att ha rätt till att bestämma. Begreppet är större än så, och avser att alla ska få vara en del av gemenskapen, oavsett hurdan inställning eller åsikt de har. Alla ska kunna lyssna till och respektera varandra. Det är viktigt att komma ihåg att det sist och slutligen alltid är den vuxna som bär det största ansvaret över delaktigheten, och inte något som ska falla på barnens axlar. Det handlar inte om att barnen inte kan. Det är trygghetsaspekten som påverkar detta. (Johannesen & Sandvik, 2009, s. 30-31).

I enlighet med Spelet för Dagisfred är det inte heller barnen utan den professionella som ska fungera som ledare i spelet. Poängen är att barnen ska känna sig trygga med den vuxna, och kunna dela med sig av sina åsikter och känslor i gruppen vid speltillfället. Skribenterna till detta examensarbete hade därför en mer observerande roll, och blandade sig inte i själva spelet.

Deltagande i sig kan ses som ett begrepp som sker på de vuxnas villkor. Ett barn kan vara deltagande i en diskussion, utan att i större utsträckning ha någon form av delaktighet eller inflytande. Med andra ord räcker det inte att ett barn endast är deltagande i en fråga, utan med delaktighet menas det att han eller hon ska kunna påverka med sina uttryck. Man kan också se det som att det skulle vara mycket svårt att vara delaktig, om man heller inte deltar. (Johannesen & Sandvik, 2009, s. 31).

3.4 Barns inflytande

Begreppet inflytande är ett mångfasetterat begrepp som går att tolka på flera olika sätt och används även med olika innebörder och termer främst inom skolforskningssammanhang. Begreppet delaktighet förknippas ofta med inflytande och används ofta synonymt med begreppet, både inom forskningssammanhang men även inom vardagligt tal på daghem och på skola. (Arnér, 2009, s. 13-14). Det finns dock en viss skillnad mellan dessa två begrepp. Med inflytande avses möjligheten att påverka (Nationalencyklopedin, inflytande). Delaktighet däremot avser möjligheten att medverka (Nationalencyklopedin, delaktighet).

Inflytande bland barn handlar alltså om barns möjligheter att inverka på sin tillvaro på ett märkbart sätt. Detta innebär att de professionella ska ta uppmärksamhet till barnens idéer,

initiativ och erfarenheter när det kommer till planeringen av innehållet av verksamheten på daghem. Med tanke på detta är det viktigt att de professionella anpassar planeringen så att barns perspektiv står i fokus. Det är vanligare att barn ses som delaktig i sin vardag vilket handlar om att de tar del av något som andra har bestämt. Inflytande syftar på barns initiativ och påverkan i relation till den planerade verksamheten på daghem och handlar om att ge barnen en röst. (Arnér, 2009, s. 14).

Inflytande och medverkan innebär inte rätten att bestämma utan det handlar om en gemenskap som alla barn är en del av, där respekt och inkludering ska förekomma. Inflytande och delaktighet handlar inte heller om att barns medverkan förblir enbart som närvarande utan det barn säger ska ha en inverkan. Barns inflytande innebär att barn är med och påverkar sin vardag på daghemmet. (Johannesen & Sandvik, 2009, s. 31-32).

Barnen ska ges möjlighet till att välja och de ska ha rätten till ett inflytande i sin vardag. Därför är det viktigt att personalen tar vara på barnens synpunkter och åsikter och försöker se saker från barnens eget perspektiv. Barnen har även rätt till delaktighet och till ansvar enligt den egna förmågan. För att personalen ska kunna främja detta är det viktigt att man aktivt frågar efter barnens synvinkel och ger dem information. Dessutom ska personalen stödja barnen i bildandet av egna ställningstaganden. (Öhman, 2009, s. 87).

Som redan tidigare konstaterats ska barn ha möjlighet att uttrycka sina åsikter och tankar. Arnér (2009, s. 20, 23) menar att detta kräver att de professionella inom småbarnsfostran är intresserade av det som barn tänker och vill säga. Genom att de vuxna visar intresse för barns tankar kan relationen mellan dem utvecklas och förstärkas. Det är viktigt att barn på daghem ges tillfälle till att växa till självständiga människor som kan påverka och fattar smarta beslut samt skapar sunda relationer. Därför är det viktigt att barnen får ett konkret inflytande i verksamheten på daghemmet. Avsikten är att verksamheten ska ses från barns perspektiv och med barns medverkan och inflytande skapa en omgivning där barnen får chansen att komma till tals.

På daghem kan traditionernas inverkan dock vara relativt starka. Eftersom rutinerna på daghem kan vara betydande och personalens kontroll över barn kan vara stor, kan barn ha svårt att finna utrymme för eget initiativ. Daghem bevarar inställningen om hur barn ska bete sig och över vad de får göra. (Arnér, 2009, s. 51). Flera studier påvisar brister när det gäller att ge barn utrymme för inflytande. Detta kan bero på personalens förhållningssätt till barns inflytande och delaktighet. Personalen har alltså en väldigt betydande roll när det

kommer till barnens möjligheter till delaktighet och inflytande. (Karlsson, 2014, s. 26-27). För att barnen ska kunna ha ett inflytande på daghemmen är det viktigt att personalen har ett relationellt förhållningssätt till barnen. Detta innebär att personalen närmar sig barns perspektiv och ser både sig själva och barnen delaktiga i de handlingar och relationer som finns inom daghemmen. (Arnér, 2009, s. 68).

Barns inflytande är ett viktigt ämne inom detta arbete, eftersom barns tankar fungerar som material i arbetet för att skapa idéer för Verksamhetsguiden för Dagisfred. Det är viktigt att barnens röster och åsikter blir hörda och att de tas på allvar. Barnen ska ha en möjlighet att påverka utvecklingen av Dagisfreden.

3.5 Dialog med barn

Dialog och förståelse för en god dialog är viktigt i vårt arbete med Dagisfred. Dagisfred strävar till att skapa delaktighet hos barnen i verksamheten på daghem, och projektet strävar också till att motverka utanförskap. Genom god dialog kan man få fram vad barnen önskar och behöver och därmed kunna jobba enligt barnens önskan och på så vis få barnen delaktiga i verksamheten. Det är viktigt att barnen får uttrycka sina åsikter om verksamheten och uttrycka sina känslor. För att åstadkomma detta krävs dialog som är välfungerande. För att ha en god dialog behöver vi kunskap om hur man kan skapa en sådan.

Hur vi förhåller oss gentemot andra individer grundar sig på de erfarenheter, värderingar, teoretiska kunskaper och synsätt vi har samt vår egen människosyn. I sin tur påverkas därför också alla pedagogiska riktningar och metoder på specifika värderingar och enligt en specifik tro om vad som är rätt sätt att handla. Vi gör val och prioriteringar utgående från dessa värderingar. Således är ingen metod helt oberoende av dem. (Kinge, 2008, s. 30). Även Isaacs (2000, s. 83) håller med om att vi omedvetet hela tiden blir påverkade av våra minnesbilder, vilket i sin tur påverkar hur vi handlar.

För att få igång en dialog med barn måste barnen självmant vilja delta, vilket kräver tillit till den vuxna. Metoder kan inte användas för att skapa förtroende utan det handlar om att uppträda och bete sig på ett sådant vis som leder till tillit från barnet. Man måste göra sig förtjänt av den. Tillit uppnås genom att man inriktar sig på den andres behov och visar intresse för att tillgodose dessa behov. Barn behöver kontakt med andra människor för att utvecklas, eftersom barn har grundläggande psykologiska behov och de vuxna måste

uppmärksamma de grundläggande behoven för att barnet ska kunna utvecklas. Barnen behöver bli sedda och uppmärksammade, bli bemötta och uppleva närhet, bli förstådda, bli accepterade, bli erkända för vilka de är och vad de gör, bli respekterade och bli ovillkorligt älskade för dem de är. För att tillgodose dessa behov krävs dialog och samtal. (Kinge, 2008, s. 49). Personalen på daghem måste i dialog och samtal med barn verkligen lyssna på dem, acceptera dem och deras åsikter för att barnens behov av att bli förstådda, accepterade och erkända ska tillfredsställas. Enligt Isaacs (2000, s. 86) försöker människor ofta styra andra och dömer de som har en annan åsikt. Man måste vara medveten om detta för att undvika sådant beteende och på så vis klara av att verkligen lyssna på barnen, acceptera dem och deras åsikter.

Vuxna ska ha utvecklat en förmåga att förstå den andra även med hänsyn till den andras personliga upplevelser och inte tänka utgående från egna personliga upplevelser, minnen, associationer och känslor. (Kinge, 2008, s. 53). Respekt är ett centralt begrepp då man pratar om dialog. Respekt handlar om att förstå det som påverkar livserfarenheten hos andra och att utveckla denna förståelse. (Isaacs, 2000, s. 121).

Avvaktade är centralt inom dialog. Avvaktandets innebörd utgörs av en paus, ett steg tillbaka samt förmåga att se saker ur ett annat perspektiv. (Isaacs, 2000, s. 139). Förmåga att avvakta kan i många fall vara viktig för att vara en god lyssnare och för att en dialog ska fortsätta utan konflikt. Vuxna, både professionella och föräldrar, måste ha tålmod och verkligen lyssna på barnen och låta dem försöka få sagt vad de vill på egen hand men samtidigt styra samtalen (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 7).

För att kunna förstå barnen bättre under Spelet för Dagisfred är det viktigt att beakta saker som gäller barnens språkutveckling. Vuxna kan ha svårt att förstå barns sätt att uttrycka sig fastän det i barnens värld är väldigt logiskt (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s.18-19). Åldern och barnets utveckling påverkar barnets förmåga att känna igen ord, ordförrådets storlek, nivån av grammatisk kompetens samt hur väl barnet kan anpassa sitt språk enligt den aktuella situation barnet befinner sig i. Barns förmåga att planera det de vill säga är olika och påverkar hur sammanhängande pratet fungerar, även förmåga att säga det de vill ha sagt på ett sådant vis att andra som ingår i dialogen förstår varierar beroende på ålder och språkutveckling hos barnen. (Ellneby & Von Hilgers, 2010, s. 21)

3.6 Trygghet på daghem

Det är viktigt att barnen känner sig trygga på daghemmet, eftersom de spenderar en stor del av sin vakna tid där. Känsla av trygghet ökar möjligheten till ett gott samspel och således även trygga relationer. Enligt Verksamhetsplanen för Dagisfred (Folkhälsan) är ett av Dagisfredens mål att skapa trygga relationer på daghem.

För de flesta barn, är det barnets föräldrar som är de viktigaste anknytningspersonerna. Personalen på daghemmet kan även bli väldigt betydelsefulla för barnen. Det som är viktigt för barnets känsla av trygghet är inte vad man säger, utan vad man gör. Personalen har ansvar på daghemmet för att samspelet med barnen utvecklas och att en relation med tillit uppstår. Personalen ska även erbjuda tröst och göra det så att barnen känner sig bekväma med den tröst som personalen erbjuder. (Broberg, Hagström & Broberg, 2012, s. 278-279).

Personalens intresse, förmåga, kunskap och engagering i barnen, utgör kvaliteten i arbetet på daghemmet. De professionella måste även visa att hon/han kan hjälpa barnen att justera känslor, som kan uppstå hos barnen under dagens lopp, och personalen måste även uppmuntra barnen till att undersöka miljön på daghemmet. Forskning inom detta visar att ju mer mottaglig och tillgänglig personalen är, desto mindre och färre upplevelser av stress uppstår hos yngre barn. (Broberg, Hagström & Broberg, 2012, s. 279-280).

Det är viktigt att den vuxna konkret bemöter barnet och uppmärksammar barnet som en enskild individ. Det är viktigt att till exempel hälsa på barnen enskilt och se till att vid varje möte beakta varje barn. Att barnet uppmärksammas är även viktigt för utvecklingen av barnets självkänsla. (Vehkalahti, 2008, s. 9).

Förutom stöd av vuxna, behöver barn få trygghet av jämnåriga. I en trygg grupp stöder barnen varandra. Samarbete i gruppen fungerar bäst om gruppandan är god och trygg. Gruppandan stärks av bland annat lekar där man samspelar och lär känna varandra. (Vehkalahti, 2008, s. 22).

3.7 Samspel och gemenskap bland barn

För att trygga relationer ska nås, är det viktigt att samspelet och gemenskapen bland barnen på daghem fungerar bra. Samspel och gemenskap krävs för att skapa trygga relationer och är därför centralt i projektet Dagisfred.

För att ett barn ska kunna utveckla sin personlighet, förbättra sitt självförtroende och växa upp till en social individ, krävs ett samspel med andra människor. På daghem involveras barn hela tiden i olika sociala situationer, och för att barnet ska kunna växa i sig själv krävs en viss trygghet. Trygghet fås genom att barn känner sig bekväma i grupper på daghem, och framförallt delaktiga. Grupprocesser äger rum hela tiden, och kan variera från större till mindre grupper, där barnen lär sig att acceptera varandra. Ju större acceptansen är i en grupp, desto mer ökar tryggheten. (Wahlström, 1998, s. 30).

När barn börjar på daghem får de en inblick i vad det innebär att höra till en gemenskap och att samspeला med varandra. Att göra och lära tillsammans är centrala delar av barnets vardag och väsentliga delar för utvecklingen av barn sociala identitet. (Koivula, 2013, s. 22). När barn börjar på daghem ställs de konstant inför arbete med olika relationer. Barn sätter mycket av sin tid, påhittighet och engagemang i att få vara tillsammans med andra och därmed även forma gemenskap. Barns omgivning består av olika relationella nätverk. Dessa relationer är betydelsefulla för barns utveckling, välmående och trivsel. Relationerna till föräldrar och personalen är relationer som barn är beroende av, men det är relationerna till vännerna som bidrar till att barn lär sig att vara tillsammans med andra samt att känna sig själva. Att ha vänner att vara med och att få vara med i gruppen har stor betydelse för barnet på flera olika plan i deras liv såsom för samvarokompetensen, självkänslan och för den sociala samt kognitiva utvecklingen. Ifall barn inte blir accepterade i gruppen och hamnar utanför kan barnet känna sig upprört och sårat, vilket försämrar utvecklingsmöjligheterna. (Öhman, 2009, s. 165-166).

Barn känner redan från de första stunderna i livet ett behov att vara få vara tillsammans med andra. Barn strävar efter att skapa och uppehålla relationer till viktiga personerna i deras liv, eftersom känslan av gemenskap har en väldigt stark betydelse för barnens utveckling och välbefinnande. Tillhörigheten i familjen är ett faktum som är uppenbart och naturligt för barnet. Inom familjen är barn vana med att vara i fokus för de vuxnas uppmärksamhet och det är familjen som ger barn modeller för hur samspel och kommunikation med andra ska skapas. De modeller och erfarenheter som skapas i familjen tar barnet med sig även i på daghemmet för att samspel med andra. Men daghemmets mönster och modeller kan skilja sig till en del från de mönster man har med sig från hemmet. På daghemmet råder egna mönster och modeller som barn lär sig barnet lär sig att gestalta och tyda. Samtidigt som barn lär sig att dessa mönster och modeller, skapar barn

även en egen uppfattning av vad det innebär att vara ett barn på daghem. Detta sker genom samspel med andra barn på daghemmet. (Öhman, 2009, s. 166-167).

I varje barngrupp skapas det egna sätt att samspela (Koivula, 2013, s. 22). Barngruppen består av barn som alla har olika erfarenheter av hur man är i kontakt med varandra och hur man samspelar med varandra. I barngruppen skiljer sig tillhörigheten från som finns i familjen och är inte uppenbar på samma sätt. Därför måste barn ständigt arbeta med att skapa relationer och tillhörighet till andra barn. Detta sker till exempel genom att barn försöker närma sig andra barn, tar initiativ till samspel och genom leken. På detta vis försöker barn även skapa vänskapsband. (Öhman, 2009, s. 168). I gruppen kan det finnas olika modeller för samspel och barn kan ta olika roller när det kommer till att samspela med varandra. En del av barnen kan vara väldigt aktiva och vill ständig kommunicera och samspela med andra, medan andra barn kan var hålla sig ganska tysta vid situationer där det finns flera barn. (Koivula, 2013, s. 22).

För att främja barns inlärning är det viktigt att de får vara med i gemenskapen på daghem och har en känsla av att de är accepterade. Gemenskapen ökar känslan av tillit hos barn, både för andra men även tillit för sig själv. Ökad tillit medför även bättre förmåga att skapa relationer. Att samspela med andra barn kan ibland vara komplicerat. För att barn ska kunna ha ett fungerande samspel krävs det förmågan att förhandla och ansluta sig till andra och ifall barnet inte klarar det själv är det viktigt att ge barnet stöd (Öhman, 2009, s. 168).

Det finns en stark koppling mellan barnets självuppfattning och samspel med omgivningen. Barnet uttrycker sina intressen genom sitt samspel, till exempel genom att berätta saker om sig själv. När ett barn har en självbild som är stabil och har en utvecklad självuppfattning, har barnet även lättare för att leka tillsammans med andra barn och klarar bättre av sociala situationer. Om barnet saknar denna självuppfattning, har barnet svårt för sociala handlingar som att visa empati, hjälpa andra människor och kan ha problem med att föreställa sig hur en annan upplever. En realistisk uppfattning och förståelse av sig själv, ökar barnets förståelse för andra. Att ha kunskap om andra och om sig själv, får man dels av i interaktionen med andra människor. Denna interaktion är viktig under daghemsåren och uttrycks till exempel via leken. (Hwang & Nilsson, 2011, s. 220-221).

Då barn samspelar är de målinriktade när det gäller att visa vad de vill. De visar tydligt om de vill att samspelet ska fortsätta eller inte. Ibland orkar de med längre stunder och ibland håller samspelssituationen i endast en kort stund. Samspelet mellan barnen kan även

variera från att var väldigt intensivt med mycket entusiasm och glädje till att vara svagare med ett mer dämpat intresse. Faktorer som skratt samt plötsliga, överraskande och tokiga händelser uppehåller barns intresse och inlevelsen för samspelet. Intresset för samspelet försvinner däremot ifall samvaron inte är bestrykande och bekräftande och barn lust att göra något tillsammans upphör. (Michelsén, 2005, s. 72-74).

Ett bra samspel skapas när det finns en god gemenskap. För att kunna ha en god gemenskap är kommunikation, öppenhet, respekt för varandra och förmågan att komma överens viktiga aspekter. För ett barn kan daghemmet fungera som en gemenskap där barn ständigt är i samspel med andra. I daghemmet är det tillsammans med personalen och andra barn som man skapar en grupp, en gemenskap. För att barn ska kunna samspela med varandra och ha en god gemenskap behövs sociala färdigheter och kunskaper. Dessa sociala färdigheter utvecklas då barn får uttrycka sig och blir hörda samt genom att få vara en del av gemenskapen. (Eskel & Marttila, 2013, s. 76-77).

3.8 Fostringsgemenskap

Fostringsgemenskapen handlar om utbyte av viktig information angående barnet och dess fostran mellan föräldrar och personal. Målet är att få samförstånd om värdefulla frågor kring barnet. Det är barnets föräldrar som känner sitt barn bäst. (Stakes, 2005, s. 36; Häkkä, Kuokkanen & Virolainen, 2013, s. 40; Markström, 2013, s. 18). I det här arbetet har det valts att ta fasta på fostringsgemenskap, eftersom det är viktigt att även beakta föräldrarnas delaktighet i verksamheten på daghem. Också uppdragsgivaren önskade att samarbete med föräldrar skulle beaktas i arbetet.

För att samspel ska fungera måste respekt, tillit och jämlikhet finnas. Det är barnets föräldrar som har den huvudsakliga rättigheten att fostra barnet och de bär ansvaret för barnets fostran. Personalen finns där som stöd och ger åsikter utgående från sina insikter och sitt kunnande. Personalen är också ansvarig för att samspelet ska vara jämlikt och även för att skapa goda förutsättningar för själva fostringsgemenskapen. Barnets behov är det viktigaste, och det betyder att den här formen av fostran styrs utgående från barnet. Föräldrarna och personalen är de två viktigaste parterna inom samspelet för fostringsgemenskapen. (Stakes, 2005, s. 36).

När det gäller barnet, har föräldrarna rätt att bli hörda och rätt att ställa frågor (Häkkä, Kuokkanen & Virolainen, 2013, s. 38). Vid samarbetet förväntas föräldrarna också delta

och vara aktiva på föräldramöten, utvecklingssamtal samt andra evenemang som ordnas på daghem. De förväntas också komma med egna idéer och synpunkter kring verksamheten. Dessa förväntningar kan vara positiva men kan också leda till dilemma till exempel angående ansvar för barnens framgångar och misslyckanden. (Markström, 2013, s. 19).

4 Resultatredovisning

I detta kapitel presenteras resultatet som fåtts med hjälp av Dialogduk för Dagisfred och Spelet för Dagisfred. Verktynen användes på Björkebo daghem och materialet som samlats består av personalens och barnens tankar. Först presenteras personalens tankar som uppkommit under användning av Dialogduken för Dagisfred, sedan presenteras barnens tankar som uppkommit då de spelat Spelet för Dagisfred.

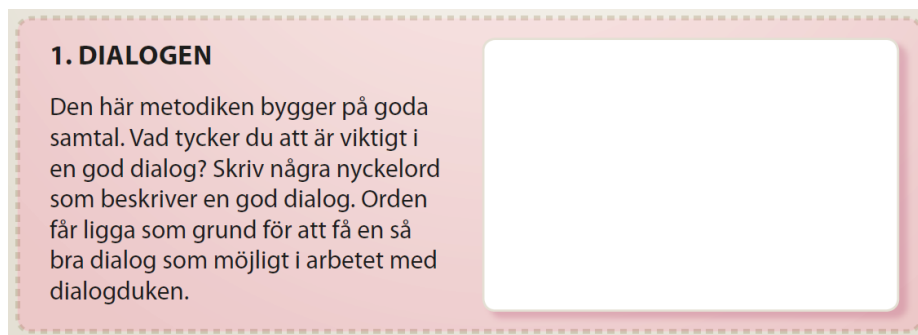
4.1 Resultat från Dialogduk för Dagisfred

I Resultat från Dialogduk för Dagisfred redovisas resultatet av Dialogduken för Dagisfred. Kapitlet upplyser enbart personalens egna tankar och åsikter. Redovisningen har delats upp enligt olika teman, som har utgångspunkt i de olika frågorna som tas upp i Dialogduken för Dagisfred. Temana har modifierats för att passa syftet i examensarbetet och Dagisfredens utgångspunkter. I resultatet har det endast inkluderats sådana frågor och svar som är relevanta för temana.

4.1.1 God dialog

Inom temat God dialog redovisas vad som personalen på samarbetsdaghemmet anser att är viktigt i en god dialog. Figur 3 består av den fråga ur Dialogduk för Dagisfred som är utgångspunkten för temat God dialog. Enligt personalen påverkas en god dialog av åsikter om hur förhållningssättet till andra bör se ut, vilket det egna ansvaret är samt yttre faktorer. De anser att en god dialog handlar om respekt, att kunna lyssna på varandra och att ha förståelse för någons annans tankesätt även om man inte delar sättet att tänka. Enligt personalen handlar det om att ge var och en möjlighet att framföra sin åsikt samt acceptera den. Personalen tycker att även aktivt deltagande krävs för att en dialog ska fungera. Dessutom anser de att alla ska bli sedda och hörda och få oavbruten muntur. Innan munturen går vidare kan upprepning enligt dem vara bra att använda som "kvitto" på att föregående talare har blivit förstådd. Att försäkra att budskapet uppfattats korrekt anser de leda till en mer positiv ton i dialogen, eftersom missförstånd ofta innebär en mer negativ

uppfattning. Personalen betonade även vikten i att alla är ärliga, samt har en förmåga att ge och ta konstruktiv kritik. De tycker att miljön och situationens utformning spelar också roll samt att ordentligt med tid behöver finnas reserverat, så att svaren inte stressas fram.

Figur 3. Dialogen

4.1.2 Motivation för gott arbete

Inom rubriken Motivation för gott arbete redovisas vilka faktorer som motiverar personalen att utföra ett gott arbete. I Figur 4 visas den fråga som är utgångspunkten för temat Motivation för gott arbete.

Möjligheter att påverka, respons från andra samt ett välfungerande arbetssätt är faktorer som personalen på olika vis tar upp. Det som personalen anser vara motiverande till att göra ett bra jobb på daghemmet, är att arbetet är varierande och att det finns frihet att forma verksamheten. En annan sak som de anser viktigt är att miljön är positiv, med mycket glada barn och föräldrar. Personalen tycker all positiv respons av barnen främjar arbetet, eftersom barn visar genuina känslor, alltså vet personalen att deras insats i barnens vardag uppskattas. Att se utveckling hos barnen motiverar personalen och gör att arbetet känns givande.

En stor del av personalen motiveras av att arbetet sker i team och jämför då till exempel med läraryrket. De tycker att teamarbete motiverar då samarbetet fungerar bra, samt att trivsel och rättvis arbetsfördelning finns inom personalgruppen. I en personalgrupp förekommer enligt dem ofta olika synsätt vilket leder till att var och en i gruppen får ett bredare perspektiv, eftersom man tar del av varandras åsikter.

2. ATT JOBBA PÅ DAGHEM

Vår första uppgift är att du får berätta för de andra i gruppen vad som är det bästa med ditt arbete idag.

Berätta i tur och ordning.

Figur 4. Att jobba på daghem

4.1.3 Trygghet hos barn på daghem

Inom temat Trygghet hos barnen på daghem (se Figur 5) redovisas vad personalen anser att främjar barnens känsla av trygghet på daghem. Personalens inverkan, verksamhetens form, barnens trivsel och daghemmets miljö är alla faktorer som de nämner. För att en känsla av trygghet hos barnen ska kunna skapas, anser personalen att de måste vara trygga i sig själv och sitt sätt att jobba. De tycker en harmonisk personal resulterar i en lugn grupp utan stress. Enligt personalen blir barnen trygga då samspelet i teamet fungerar och hela personalstyrkan är enade och strävar mot samma mål. De anser att personalgruppen behöver samspela med föräldrarna för att få information från hemmet, till exempel då problem uppstått på daghemmet men barnen enbart berättat om dem hemma. På så vis anser personalen att man kan på daghemmet komma fram till en lösning.

Personalen anser att de ska spendera tid med barnen och då vara psykiskt närvarande. De tycker alla barn behöver bli sedda, och individuell tid ska finnas för varje barn. Enligt dem kan ett egenvårdarsystem främja det här genom att garantera att en trygg famn alltid är tillgänglig. Var och en ur personalen ansvarar för varsin smågrupp som de fungerar som egenvårdare för. Personalen anser dock att personkemi inverkar på känslan av trygghet och på grund av det här ska barnet ha möjlighet att vända sig till den i personalen de själva vill, utan att begränsas av egenvårdarsystemet.

Personalen tycker att en känsla av trygghet skapas genom rutiner i verksamheten, men att man inte ska låsas enligt dessa då en viss flexibilitet också behövs. Genom god planering anser personalen att man kan minska stressen i personalgruppen.

För att barnet ska känna trygghet anser personalen att det behövs psykiskt välmående, som uppnås genom trivsel och vänskapsrelationer på daghemmet. Personalen tycker barnen har rätt till att vara sig själva och utvecklas i individuell takt. De anser att familjens status heller inte ska påverka, alla är likvärdiga och välkomna. Personalen anser att fysisk trygghet uppnås med hjälp av att inga trasiga föremål, som kan skada barnet, är inom räckhåll. De påpekar att staket, portar och dörrar håller barnen inom säkra gränser samt hålla utomstående borta.

3. DEFINITION AV TRYGGHET

Dagisfred handlar om att alla ska känna sig trygga på daghemmet. Fundera hur du ser på begreppet trygghet och vad det betyder för dig när du tänker på barnen i ditt daghem? Tänk först individuellt och berätta sedan i tur och ordning.

Figur 5. Definition av trygghet

4.1.4 Barns delaktighet på daghem

Inom temat Barns delaktighet på daghem redovisas vad personalen anser att barns delaktighet innebär, hur de lägger märke till att de fått barnen delaktiga och vilken den vuxnes roll är. Personalen diskuterar hur man kan ge barnen möjlighet att uttrycka sig samt ta vara på barnens idéer.

Barns delaktighet handlar enligt personalen om att beakta och se, samt lyssna på barnen och vad de verkligen säger. Personalen säger att barnens egna idéer tas tillvara och förverkligas enligt möjlighet. I frågor där valmöjligheter kan ges gällande verksamheten, svarade personalen att barnen ska själva få välja mellan alternativen. Personalen säger att även om barnens önskningar är orealistiska, lyssnar man och diskuterar tillsammans med barnen och skapar därmed förståelse för varför önskningarna inte är möjliga att uppfylla. För att få barn delaktiga i diskussion krävs enligt personalen att man går ner till barns nivå. Barn blir enligt dem delaktiga genom att personalen välkomnar barnen till daghemmet varje morgon. Personalen anser att genom att involvera barnen i de vardagliga sysslorna, lär de sig samtidigt som de känner sig delaktiga. Att barnen är delaktiga märks

enligt personalen genom att de är nöjda då deras tankar tagits i beaktande, de ger feedback direkt samt att visar glädje för att utföra aktiviteter. Då vill barnen göra aktiviteterna igen.

Enligt personalen är den vuxnas roll är att snappa upp barnens idéer och kunna inspirera dem vidare utgående från de egna idéerna. Personalen anser att de ger barnen möjlighet att uttrycka sina åsikter i samlingar, där barnen fritt får berätta vad de vill berätta medan resten av gruppen lyssnar. Personalen tycker att alla ska få prata i tur och ordning, även de som annars har svårt att ta plats och de barn som har ett mindre utvecklat språk ska få berätta. Det är möjligt enligt personalen genom att alla i barngruppen har lärt sig förstå även de med problem att uttrycka sig med språket. Om diskussion känns för svårt kan barnen enligt personalen istället uttrycka sig genom lek, som kan fungera som ett tryggare alternativ.

Figur 6 nedan visar frågorna som är utgångspunkten för temat Barns delaktighet på daghem.

4. HUR KAN DU GÖRA BARN DELAKTIGA I ARBETET MED DAGISFRED

För att känna sig trygga behöver barn känna delaktighet. Fundera på frågorna nedan och berätta i tur och ordning hur du tänker.

- a) Vad innebär barns delaktighet för mig?
- b) Hur vet jag att vi lyckats med att göra barnen delaktiga?
- c) Vad tycker jag de vuxnas roll är, då det gäller att främja barns delaktighet?
- d) På vilket sätt ger jag barn möjlighet att uttrycka sina åsikter och hur tar jag tillvara barnens idéer?

Figur 6. Hur kan du göra barn delaktiga i arbetet med Dagisfred

4.1.5 Förverkligande av Dagisfred på daghem

Inom temat Förverkligande av Dagisfred på daghem redovisas hur man enligt personalen kan ta tillvara barnens idéer för Dagisfred och vad som är viktig för att kunna föra in Dagisfreden i den dagliga verksamheten (Se punkt a och c i Figur 7 nedan). För att kunna förverkliga Dagisfreden på daghemmet kan enligt personalen samla ihop barnens idéer och spara dem som anteckningar för att kunna använda dem. De anser att det krävs även en gemensam värdegrund både på den enskilda avdelningen samt i hela huset för att få in Dagisfred. Om den inte finns anser personalen att daghemmets högre ledning ska driva på personalen för att skapa en sådan.

Personalen anser att man ska sträva till att insatserna riktas mot bra och möjliga mål. Enligt dem ska tankar om Dagisfred hela tiden vara med i den dagliga verksamheten på daghemmet, så att man kan fånga de passande stunderna för att införa projektet.

5. VAD ÄR NÄSTA STEG

Nu gäller det att gå vidare och fundera på hur Dagisfred förs in på din egen enhet under året. Gå igenom frågeställningarna nedan och berätta i tur och ordning efter varje fråga.

- a) Hur kan vi ta tillvara barnens tankar och idéer som synliggjorts med hjälp av t.ex. Dagisfredsspelet? Berätta i tur och ordning.
- b) Tänk på hur du kunde göra vårdnadshavare delaktiga i arbetet med Dagisfred.
- c) Vad behöver göras nu för att få in temat Dagisfred i den dagliga verksamheten? Hur ska det göras? När ska det vara gjort (ett tips är att göra upp en årsklocka)? Vem/vilka ansvarar för vad?

Figur 7. Vad är nästa steg

4.1.6 Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred

Inom temat Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred (se Figur 7) redovisas hur man enligt personalen kan involvera vårdnadshavarna i arbetet med Dagisfred. Personalen anser att kommunikation är en viktig del när det kommer till att göra vårdnadshavarna delaktiga i Dagisfreden. De tycker att man genom att uppmuntra föräldrarna att ge respons på verksamheten, samt ta tillvara den respons som ges, kan man göra vårdnadshavarna involverade. Föräldrarna kan involveras enligt personalen, till exempel genom att prata om barnens intressen, eftersom barnen kan ha intresse för olika saker på daghemmet jämfört med hemma. Personalen tycker att föräldrarna ska vara aktiva i verksamheten, till exempel genom att på fester vara med och pyssla tillsammans med barnen. Enligt dem ska föräldrarna fortsätta arbetet med Dagisfred även hemma, vilket kan göras till exempel genom att spela Spelet för Dagisfred hemma.

4.2 Resultat från Spelet för Dagisfred

I Resultat för Spelet för Dagisfred redovisas de åsikter som uppkommit hos barnen då de spelat Spelet för Dagisfred. Kapitlet upplyser enbart barnens egna tankar och åsikter. Redovisningen har delats upp enligt olika teman, som har utgångspunkt i de olika frågorna som tas upp i Spelet för Dagisfred. Temana har dock modifierats för att passa in i

examensarbetet och Dagisfredens utgångspunkter. I resultatet har endast inkluderats sådana frågor och svar som är relevanta för temana.

4.2.1 Trivsel på daghem

Temat Trivsel på daghem har utgångspunkten i första frågan i Spelet för Dagisfred (se Figur 8). Barnen säger att de tycker att det är roligt att leka med olika leksaker som finns på daghemmet, såsom bilar och riddare. Även att leka med lego är populärt. Roligast anser barnen också att få vara ute och leka på gården. På gården tycker de om att leka olika lekar och cykla.

Figur 8. Figuren Affo

4.2.2 Tröst på daghem

Figur 9 presenterar frågorna som är utgångspunkten för temat Tröst på daghem. Barnen tycker att den som är ledsen kan berätta för någon vuxen på daghemmet. Om någon blir ledsen på daghemmet tipsar barnen om att ge en kram, eftersom det får den andra att må bättre. De anser också att säga förlåt, trösta eller stryka den andra kan hjälpa då någon är ledsen.

Barnen säger att de själva blir ledsna då någon slår eller knuffar dem. Om något annat barn söndrar det som barnen byggt väcker de också sådana känslor. Barnen blir också ledsna då de inte får vara med i de andra barnens lek.

Figur 9. Figuren Lukki

4.2.3 Att beakta varandra på daghem

I Figur 10 presenteras frågan som ligger som utgångspunkt för temat Att beakta varandra på daghem. Genom att kramas tycker barnen de kan visa att de bryr sig om varandra. Att leka olika lekar och spela spel med varandra tyder också på omsorg och omtanke. Vid lek tycker barnen att det är viktigt att alla ser glada ut för att visa att de bryr sig. Barnen kan till exempel leka med klossar tillsammans för att på så vis inte lämna någon utanför.

Figur 10. Figuren Carro

4.2.4 Planering av Dagisfredsfest

Figur 11 presenterar den fråga som fungerar som bas för temat Planering av Dagisfredsfest. Om barnen själva får utforma en fest vill de äta gott, ha roliga aktiviteter och ha det festligt

dekorerat. De tycker tillställningen ska vara glad, precis som när man firar födelsedag. Att kramas är också viktigt anser de.

På en bra fest vill barnen äta kanelbullar, tårta, pyttipanna, chips och godis. Ett av barnen tycker godiset dessutom ska slängas upp i taket. Barnen vill dricka läskedrycker och saft. Barnen vill också ha aktiviteter så som att hoppa hinder, bowla, ha ett bollhavshus, leka, sjunga, spela olika spel och plantera gula och blå blommor i krukor. Som dekoration vill barnen ha blommor, ballonger och en diskokula i taket.

Figur 11. Figuren Prisse

5 Analys av resultatet

I det här kapitlet analyseras resultaten (se kapitel 4) med hjälp av principer från innehållsanalys (se kapitel 2.6). Resultaten ur Dialogduken för Dagensfred och Spelet för Dagensfred har valts att analyseras skilt för att skapa en tydligare struktur och för att de olika verktygen innehåller olika teman. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av analysen och verksamhetsidéerna.

5.1 Analys av resultatet från Dialogduk för Dagensfred

Utgående från temana ur Resultatet från Dialogduken för Dagensfred har det centrala enligt personalen gällande enligt sådant som var relevant vid utvecklandet av idéer, och samlats i Analys av resultatet från Dialogduk för Dagensfred. Ur det har sedan kategorier utarbetats. Utgående från kategorierna har idéerna för Verksamhetsguiden för Dagensfred sedan utvecklats och redogjorts för. Idéerna utgörs av lek, samarbetsövningar samt hjälpmedel

för att stärka barns delaktighet och trygghet. För mera instruktioner av de olika idéerna för Verksamhetsguide för Dagisfred se Bilaga 3.

5.1.1 Analys av God dialog

Enligt Kinge (2008, s. 53) består en god dialog av att man kan ta hänsyn till andra och deras upplevelser. Även Isaacs (2000, s. 121) diskuterar begreppet god dialog och anser att den ska baseras på respekt. Detta märktes även i personalens svar där de poängterade att för att ha en god dialog måste alla bli sedda och hörda, respektera varandra samt att alla måste lyssna på varandra. För att detta ska vara möjligt måste alltså samspelet i personalgruppen fungera. Från personalens åsikter om god dialog har det därför tagits fasta på vikten av ett fungerande samspel i personalgruppen. Därifrån har en idé om inledandet av personalmötet uppkommit. Varje personalmöte inleds med att var och en ska berätta en bra sak som hänt under veckan där barns delaktighet har kommit till uttryck. På så vis inkluderas alla, alla får muntur och samtidigt får man en bild av vad som fungerar i verksamheten när det gäller barns delaktighet.

Tabell 1 nedan fungerar som en överblick av innehållsanalysen för temat God dialog.

Tabell 1. Innehållsanalys av God dialog

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
God dialog	Samspel i personalgruppen	Bli sedd och hörd Respekt Lyssna på varandra Aktivt deltagande Förståelse för varandra

5.1.2 Analys av Motivation till att göra gott arbete

Från personalens åsikter om motivation till att göra gott arbete har det tagits fasta på vikten av att ta del av varandras olika synsätt (se Tabell 2). Enligt personalen leder det till bredare

perspektiv, vilket är motiverande för att göra ett gott arbete. Utgående från detta har idén om ett ”Delaktighetsmöte” uppstått. En gång i månaden planeras ett möte in där en representant ur personalen från varje avdelning träffas och diskuterar det aktuella kring barnens delaktighet. På så vis delas tankar, åsikter och synpunkter. Hela personalgruppen får då ett bredare perspektiv, eftersom tid till diskussion på avdelningen finns i större grad i vardagen än tid att diskutera avdelningar emellan. Därför behöver sådan tid finnas inplanerad. Idéer och information från mötena kan därför delas i efterhand på avdelningen. Personalen får också en överblick av var barnens delaktighet är enkel att få in respektive var det är mer utmanande och på vilka områden ytterligare arbete behövs.

Tabell 2. Innehållsanalys av Motivation för gott arbete

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Motivation för gott arbete	Möjlighet att ta del av varandras synsätt	Respons från andra Teamarbete Olika synsätt

5.1.3 Analys av Trygghet hos barn på daghem

Från personalens åsikter om trygghet på daghem har det tagits fasta på vikten av samspel i personalgruppen, individuell tid för varje barn, vänskapsrelationer mellan barnen och alla är välkomna och likvärdiga. Utgående från dessa kategorier har det utarbetats konkreta idéer. Se Tabell 3 för en överblick av innehållsanalysen för temat Trygghet hos barn på daghem.

Tabell 3. Innehållsanalys av Trygghet hos barn på daghem

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Trygghet hos barn på daghem	Samspel	Personalen enad Strävar mot samma mål
	Individuell tid för barn	Spendera tid med barn Alla barn sedda
	Vänskapsrelationer	Trivsel Psykiskt välmående
	Alla välkomna och likvärdiga	Alla rätt att få vara sig själva Familjen status ska inte påverka

För att skapa samspel i personalgruppen kan ett tillfälle med samarbetsövningar hållas. En ”Samarbetsdag” där man har fem punkter med olika samarbetsövningar. Övningarna i de fem olika punkterna är ”Flygande mattan”, ”Rockring i ring”, ”Rephärvan”, ”Ögonkontakt” och ”Lyfta burken”.

Personalen ansåg att individuell tid med varje barn är viktigt för att barnen ska känna sig trygga. Det är viktigt att varje barn blir bemött som en enskild individ och uppmärksammas (Vehkalahti, 2008, s. 9). För att uppmärksamma varje barn individuellt har det skapats en övning som kallas ”Känslokroppen”. I den får varje barn i tur och ordning gå avskilt med en vuxen ur personalen för att fundera kring känslor. Barnet får färdig modell med konturer av en kropp samt en närbild på ansiktet. Med hjälp av de här modellerna får barnet sedan rita in hur barnet själv uppfattar olika känslor, till exempel var de känns och hur de känns med hjälp av olika färger.

Individuell tid kan också ges i form av ”Sagoberättelse”, där barn i tur och ordning får berätta en saga som en ur personalen skriver ner. När sagan är färdig läses den upp för att

visa att fokus verkligen har legat på vad barnet har berättat. Sagan sparas i barnets personliga mapp och kan också läsas upp i ett senare skede om barnet så vill.

Personalen tog upp vikten av vänskapsrelationer mellan barnen. Det är viktigt för barnens utveckling att de har vänner, att hamna utanför kan få barnet att må dåligt, vilket försämrar utvecklingsmöjligheterna (Öhman, 2009, s. 165-166). Även Vehkalahti (2008, s. 22) menar att det är viktigt att barnen är trygga med varandra och att de stöder varandra. Samspelet kan övas med hjälp av lekar där man samspekar (Vehkalahti, 2008, s. 22). En konkret idé för att stöda goda vänskapsrelationer mellan barnen är genom sångleken ”Jag kan känna på handen din!”. Då blir barnen mer bekanta med varandra och får känna att alla accepterar varandra. Barnen väljer en del på kroppen som de vidrör först på sig själva och senare även på varandra.

För goda vänskapsrelationer behövs enligt personalen respekt och jämlikhet. Personalen tycker att alla barn ska bli sedda och allas åsikter ska bli uppmärksammade, även barnen emellan. ”Följ John” är en lek där allt detta beaktas och där barnen verkligen måste respektera varandra genom att ta efter vad ”John” gör. Genom att varje barn får leda leken främjas känslan av jämlikhet.

En lek för att främja vänskapsrelation är ”Hjulet”, där barnen övar samarbete och att ta hänsyn till varandra. Barnen håller armkrok i en ring medan de tar sig genom en bana och försöker att hålla ihop och inte släppa taget. För en mer utmanande version kan barnaringen rotera.

Enligt personalen är en annan viktig aspekt att alla ska känna sig välkomna och likvärdiga. De tycker att alla i en barngrupp på daghem ska kunna leka med varandra. Genom utlottning av lekpar säkras att alla lär känna varandra och ingen lämnas utanför. Barnen får pröva att leka med någon de i vanliga fall inte skulle vända sig till.

5.1.4 Analys av Barns delaktighet på daghem

Från personalens åsikter om delaktighet har det tagits fasta på vikten av att ta tillvara barnens idéer och att erbjuda valmöjligheter till barnen (se Tabell 4). Även enligt Barnkonventionen har barn rätt till känsla av delaktighet och att uttrycka sig själv i frågor som gäller dem själva (Lapsiasia).

Tabell 4. Innehållsanalys av Barns delaktighet på daghem

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Barns delaktighet på daghem	Ta tillvara idéer	Snappa upp barns idéer Inspirera vidare
	Valmöjligheter	Chans att välja i verksamheten

Enligt personalen bör barnens idéer tas till vara för att barnen ska kunna vara delaktiga i verksamheten på daghem. En idé för detta är att låta varje barn välja ett ämne som sedan fungerar som tema på avdelningen. Under en veckas tid arbetar man kring temat, när en ny vecka startar inleds ett annat barns tema. ”Samlingsaktivitet” är ett annat sätt att ta till vara barnens idéer och låta varje barn i tur och ordning välja en aktivitet under samlingen. På så vis blir alla barn sedda och hörda, och alla får en chans att påverka.

Personalen anser att barnens delaktighet ökar genom att ge barnen olika valmöjligheter gällande delar av verksamheten. ”Sagoröstning” går ut på att personalen vid läsestunden väljer ut två sagor, och barnen får därefter genom röstning bestämma vilken saga de vill höra. Barnens delaktighet kan även tas i beaktande vid pyssel. Även här kan valmöjligheter ges till barnen. Barnen kan till exempel vid ”Påskäggsnyssel” välja färg, mönster och dekorerings.

Förutom de idéer som utvecklats ur resultaten, föreslog personalen även konkreta idéer. Dessa var att på morgonen hälsa barnen välkomna en och en, att under samlingen ge alla muntur och vara noga med att övriga lyssnar och att ge barnen möjlighet att uttrycka sig genom lek om ord är för svårt.

5.1.5 Analys av Förverkligande av Dagisfred

Från personalens åsikter om förverkligande av Dagisfred har det tagits fasta på vikten av att samla ihop barnens idéer och tankar (se Tabell 5). Utgående från denna kategori har det utarbetats en konkret idé.

Personalen tycker att det behövs ett sätt att samla de tankar och idéer, som fås av barnen, för att kunna förverkliga Dagisfred. Idéer kan inte alltid förverkligas omedelbart, utan istället kan de tas i beaktande då personalen planerar verksamheten. Spontana tankar och idéer från barnen glöms lätt bort om de inte skrivs ned. Med tanke på detta kan ett ”Idéhäfte” där barnens idéer och tankar samlas vara ett sätt garantera att inget glöms bort.

Tabell 5. Innehållsanalys av Förverkligande av Dagisfred

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Förverkligande av Dagisfred	Samla ihop barnens idéer och tankar	Använda barns tankar och idéer i förverkligande av Dagisfred

5.1.6 Analys av Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred

Från personalens åsikter om vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred har det tagits fasta på vikten av kommunikation, uppmuntrande till respons, deltagande i aktivitet och fortsatt arbete med Dagisfred i hemmet (se Tabell 6). Det är viktigt att vårdnadshavarna är delaktiga då det gäller barnets bästa, från en så tidig ålder som möjligt (Harju & Tallberg-Broman, 2013, s. 29). Föräldrarna har rätt att uttrycka åsikter och ställa frågor om saker som angår deras barn (Häkkä, Kuokkanen och Virolainen, 2013, s. 38). För gott samspel krävs respekt, tillit och jämlikhet (Stakes, 2005, s. 36). Enligt Markström (2013, s. 19) förväntas föräldrar delta och vara aktiva i saker och uttrycka sina åsikter som angår deras barn på daghem.

Tabell 6. Innehållsanalys av Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Vårdnadshavarnas delaktighet i Dagisfred	Kommunikation	Prata med föräldrar Möjlighet att ge respons
	Involvering av vårdnadshavare	Delta i verksamheten
	Dagisfred till hemmet	Spela Spelet för Dagisfred hemma

Personalen tycker att genom god kommunikation kan även vårdnadshavarna göras delaktiga i arbetet med Dagisfred. Vårdnadshavarträff kan i form av ”Dagisfredsworkshops” inkluderas i verksamheten i början av året, för att alla ska få en bredare överblick av vad Dagisfred innebär. De olika workshopparna behandlar de centrala utgångspunkterna i arbetet med Dagisfred, det vill säga trygghet och delaktighet. Temat trygghet arbetas kring i form av att var och en får rita vad trygghet innebär för dem. Därefter diskuteras teckningarna och hur trygghet kan främjas på daghemmet. Delaktighet som tema bearbetas genom att vårdnadshavarna delas in i mindre grupper, och varje grupp dramatiserar en situation som behandlar temat. Dramat visas sedan för de övriga grupperna och en diskussion kring delaktighetens innebörd äger rum. Förståelse för andra syn på trygghet och delaktighet leder till att strävan mot ett gemensamt mål underlättas.

Enligt personalen fås vårdnadshavarna delaktiga i arbetet med Dagisfred genom att de uppmuntras av personalen till att ge respons. En ”Responspostlåda” där föräldrarna får lämna in åsikter och tankar kring verksamheten kan fungera som ett indirekt kommunikationsmedel med låg tröskel. Postlådan ska dessutom vara lättillgänglig.

Vårdnadshavarens delaktighet kan enligt personalen också stödjas genom att göra dem involverade i verksamheten. På daghemmets olika fester är den traditionella synen att vårdnadshavaren har en mer passiv roll, där barnen uppträder och de vuxna är åskådare. Istället kan vårdnadshavarna bli mer delaktiga i festernas program, genom att till exempel pyssla tillsammans med barnen.

Personalen tycker att genom arbete med Dagsfred hemma, blir både barnen och vårdnadshavarna delaktiga även hemifrån. Diskussioner i hemmet kring vad Dagsfred innebär kan väcka tankar och önskningar gällande verksamhetens utformning. Dessa önskningar kan samlas i en ”Presentlåda” som barnen förmedla vidare till daghemmet.

5.2 Analys av resultat från Spelet för Dagsfred

Utgående från temana ur Resultatet från Spelet för Dagsfred barnens åsikter gallrats enligt sådant som var relevant vid utvecklandet av idéer, och samlats i Analys av resultatet från Spelet för Dagsfred. Ur det har sedan kategorier utarbetats. Utgående från kategorierna har idéerna för Verksamhetsguiden för Dagsfred sedan utvecklats och redogjorts för. För mera instruktioner av de olika idéerna för Verksamhetsguide för Dagsfred se Bilaga 3.

5.2.1 Analys av Trivsel på daghem

Enligt barnen blir daghemsvistelsen rolig då de får leka olika lekar och med olika leksaker, bland annat lek med bilar och cyklar (se Tabell 7). Utgående från detta har det utarbetats en idé om en ”Fordonsdag”. Fordonsdagen innehåller olika aktiviteter och lekar som berör fordon både inomhus och utomhus. Utelek har tagits med eftersom barnen ansåg att även det var roligt.

Tabell 7. Innehållsanalys av Trivsel på daghem

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Trivsel på daghem	Lekar i olika former	Billek Cykellek Utelek

I samlingen diskuteras med barnen vilka olika fordon det finns, deras funktioner och utseende. Under utevistelsen leks ”Hela trafiken stormar” där barnen delas in i olika grupper, där varje grupp väljer vilket fordon de vill vara och får ett eget ”bo”. I tur och ordning får grupperna lämna sina bon och försöka hinna tillbaka innan de blir fasttagna. ”Trafikljusen” är en annan lek, som är en del av Fordonsdagen. Leken går ut på att olika färger symboliserar färgerna i trafikljus och representerar olika anvisningar. När barnen

kommer in en i gången som bilar, får de i ”Bilverkstaden” meka på varandra. Barnen kommer in en i gången för att de ska få individuell uppmärksamhet. Först blir barnet som leker bil mekad av föregående barn och sedan får barnet, som just varit bil, själv meka på nästa barn i tur. Förutom att främja barnens trivsel, vilket man gör med hjälp av ett ämne de tycker att är roligt, hjälper leken barnen att bli bekväma med att både beröra och bli berörda. Beröring är viktigt därför att barnen anser att kramar är viktiga för tröst. Genom att öva beröring i lek, blir det lättare för barnen att beröra varandra och ta emot beröringar i andra sammanhang. För noggrannare instruktioner gällande Fordonsdagen se Bilaga 3.

5.2.2 Analys av Tröst på daghem

Från barnens tankar kring tröst och ledsamhet har det tagits fasta på vikten av kontakten med vuxna och tröst barn emellan (se Tabell 8). Utgående från dessa kategorier har det utarbetats konkreta idéer.

Tabell 8. Innehållsanalys av Tröst på daghem

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Tröst på daghem	Kontakt med vuxna	Berätta för vuxen
	Kontakt barn emellan	Ge kram Säga förlåt Stryka den andra

Pedagoger ska erbjuda tröst åt barnen, hjälpa dem justera sina känslor samt vara tillgängliga för dem (Broberg, Hagström & Broberg, 2012, s. 278-280). Barnen på Björkebo uttrycker även att det är viktigt att få prata med en vuxen. En konkret idé för att kommunikationen ska kännas tryggare är att den vuxna använder sig av en handdocka, som kan kallas till exempel ”Bubba”. Det kan kännas enklare att vända sig till en handdocka istället för direkt till en vuxen.

Barnen behöver även jämnårigas stöd (Vehkalahti, 2008, s. 22). Enligt barnen kan man trösta varandra genom att krama. Utgående från det antas att barnen har en vilja att trösta varandra. Därför har det utvecklats en idé om hur man kan trösta varandra utan att behöva

kramas, eftersom alla inte är bekväma med beröring. Personalen på daghemmet införskaffar ett ”Tröstkramdjur”, som kan användas när ett barn är ledsen. De andra barnen kan då föra ”Tröstkramdjuret” till det ledsna barnet. Med hjälp av kramdjuret kan barnet få tröst. De andra barnen visar på så vis också omtanke. ”Tröstkramdjuret” fungerar också som en symbol för att alla ska veta vem som är ledsen och behöver tas hänsyn till. Det ledsna barnet kan även själv hämta kramdjuret, eftersom det inte alltid är säkert att någon annan märker. På det viset är det lättare att uppmärksamma det ledsna barnet.

5.2.3 Analys av Att beakta varandra på daghem

Från barnens tankar kring hur man visar att man bryr sig om varandra har det tagits fasta på vikten av att leka tillsammans. Se Tabell 9 för överblick av innehållsanalysen av temat Att beakta varandra på daghem. Även Vehkalahti (2008, s. 22) anser att det är viktigt med lekar där barn samspelar och lär känna varandra, eftersom det stöder gruppanda som i sin tur stärker samarbetet i gruppen.

Tabell 9. Innehållsanalys av Att beakta varandra på daghem

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Att beakta varandra på daghem	Samarbete	Leka och spela tillsammans
	Se alla	Leka och spela tillsammans

Utgående från att barnen tycker att det är viktigt att leka tillsammans har det tolkats att barnen tycker att samarbete är viktigt. För att främja samarbetet mellan barnen kan man utföra samarbetsövningar med ”Fallskärmen”.

Då alla leker tillsammans blir alla också sedda. Utgående från det antas att barnen tycker att det är viktigt att alla barn blir sedda. Att alla blir sedda kan konkretiseras genom olika samhörighetslekar, såsom ”Namnbollen” och ”Rännan”.

5.2.4 Analys av Planering av Dagisfredsfest

Från barnens tankar kring Dagisfredsfest har det tagits fasta på vikten av gemensam planering (se Tabell 10). Då man planerar fest är det viktigt att alla barn får vara med och spela Spelet för Dagisfred. Vid resultatredovisningen framkom att barnen lätt svarar lika

som föregående barn och således finns risken att alla barn inte säger alla sina önskningar. För att få en djupare förståelse av barnens idéer kan barnen få rita ner konkret hur barnen vill att festen ska utformas. Då de ritat påverkas de inte lika lätt av andras åsikter. Efter att barnen ritat får varje barn berätta vad den egna teckningen föreställer och idéerna antecknas av personalen.

Tabell 10. Innehållsanalys av Planering av Dagisfredsfest

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>	<i>Underkategori</i>
Planering av Dagisfredsfest	Gemensam planering	Olika tankar gällande aktiviteter och tillbehör

5.3 Sammanfattning av analys och verksamhetsidéer

Personalen ansåg att till god dialog hör att alla blir sedda, hörda och respekterade för att samspelet ska fungera. Det här ledde till en idé om att alla ska få muntur i början av varje personalmöte, genom att berätta om någon bra sak där barnen varit delaktiga. Motivation till att göra gott arbete ansåg sig personalen däremot få genom att ha möjlighet att ta del av varandras synsätt. Således kan ett ”Delaktighetsmöte”, där man diskuterar olika sätt att göra barnen delaktiga, öka personalens motivation.

Personalen menade att gott samspel i personalgruppen, individuell tid med varje barn och goda vänskapsrelationer stöder barnens känsla av trygghet. Dessutom sade de att det är viktigt att alla är likvärdiga och känner sig välkomna. En ”Samarbetsdag” stöder personalgruppens samspel. För att uppmärksamma barnen individuellt kan man använda sig av ”Känslökroppen” och ”Sagoberättelse”. Vänskapsrelationer kan stödas med hjälp av en sånglek ”Jag kan känna på handen din!”. För att uppmärksamma alla går det att använda lekarna ”Följa John” och ”Hjulet”. För att alla ska lära känna varandra och att ingen blir utanför kan man lotta ut lekpar.

Personalen tyckte att det är viktigt att ta tillvara barnens idéer och ge barnen valmöjligheter för att göra dem delaktiga på daghemmet. Barnen kan göras delaktiga med hjälp av temaveckor som de själva får välja ut. Barnen kan även turvis få välja aktiviteter under samlingen. Det går även att ge barnen valmöjligheter till exempel vid pyssel- och läsestunder. Det är även viktigt att välkomna alla barn, ge alla muntur under samling och

ge barnen möjlighet att uttrycka sig via lek. För förverkligandet av Dagsifred ansåg personalen att det är viktigt att samla ihop barnens idéer och tankar. Det här kan ske genom ett ”Idéhäfte”, dit personalen antecknar barnens tankar för att ta dem tillvara.

Personalen ansåg att vårdnadshavarna kan göras delaktiga i Dagsifreden med hjälp av kommunikation. Med hjälp av ”Dagsifredsworkshops”, ”Responspostlådan” och ”Presentlådan” kan vårdnadshavarna involveras i Dagsifreden. Dessutom är det bra att göra vårdnadshavarna delaktiga under fester, till exempel genom att de gör någon aktivitet tillsammans med barnen.

Barnen tyckte att de trivs och har roligt när de får leka. Med tanke på att de gillade lekar som innehöll fordon i olika former utvecklades ”Fordonsdagen”. På basen av barnens tankar kunde konstateras att de anser att de vill ha tröst av både vuxna och andra barn. ”Handdockan Bubba” kan sänka tröskeln att prata med en vuxen, medan ”Tröstkramdjuret” fungerar som stöd då barnen tröstar varandra. Barnen ansåg att det är viktigt att få leka tillsammans. Med hjälp av samarbetsövningar med ”Fallskärmen” och olika samhörighetslekar kan barnens samspel övas. Barnen hade många olika idéer gällande Dagsifredsfesten. Således är det viktigt med gemensam planering. Det här kan ske genom att barnen först ritat hur de vill att festen ska vara och sedan får berätta om sin teckning.

6 Kritisk granskning

Syftet med detta examensarbete var att, utgående från teori och insamlat material, utveckla idéer för projektet Dagsifred. Projektet Dagsifred främjar barns trygghet och delaktighet på daghem. Arbetets frågeställningar var hur personalen på daghem kan stärka barns delaktighet och inflytande i verksamheten, och hur det går att i samarbete med barnen och personalen på daghemmet utveckla idéer till en Verksamhetsguide för Dagsifred med hjälp av en dialogduk och ett spel. I detta kapitel diskuteras hur syftet uppfyllts och hur frågeställningarna besvarats samt vilka faktorer som påverkat dessa.

För att få bästa möjliga svar på examensarbetets frågeställningar har kunskap inledningsvis skaffats med hjälp av teori. Teorin i arbetet är tillförlitlig och nyanserad genom att en mångfald av källor har använts. De använda källorna har även strävat till att vara så aktuella som möjligt, vilket har uppnåtts då endast två av källorna varit äldre än från år 2005. Tillförlitlighet är en del av etiken i ett arbete, och på så vis har också etiken beaktats

i det här examensarbetet. Vid sökningen av teori har mycket data som behandlar det centrala i examensarbetet hittats, och därifrån har sedan det mest centrala sammanställts. Då teorin sammanställts har den återgetts korrekt utan förvrängning. Till nästa redogörs vad som påverkat resultatet som samlats in vid användandet av verktygen.

Personalen hade en vecka i förväg fått möjlighet att bekanta sig med frågorna från Dialogduken för Dagisfred. Det hade också ordnats ett möte där innehållet från nätverksträffen diskuterades, men dock fick endast barnträdgårdslärarna från de olika avdelningarna delta. De som inte fått möjlighet att delta i mötet, var inte heller lika förberedda på frågorna från dialogduken. Projektet var därför mindre bekant för dem, vilket kan ha gjort dem mindre engagerade. Engagemang visades ändå tydligt av hela personalgruppen, genom att alla svarade på samtliga frågor och kom med olika synpunkter. Gruppdynamiken, som enligt personalen på avdelningarna var god, kan ha bidragit till att alla verkligen vågade uttrycka sina tankar angående frågorna i dialogduken. I vissa fall resulterade detta i att diskussionerna inte enbart höll sig till frågeställningen, men diskussionerna var ändå relevanta och gav därför material som kunde användas i examensarbetet. Eftersom skribenterna satt och antecknade samt att personalen var medveten om att materialet från diskussionerna skulle användas i examensarbetet, funderade de mer kring vad de svarade och hur de skulle formulera sig. På så vis undveks missförstånd och skribenterna hade inga svårigheter att uppfatta personalens tankar. Tack vare dessa faktorer fick skribenterna användbart material från Dialogduken för Dagisfred, att nyttja vid utvecklandet av idéer.

Barnen som skulle spela Spelet för Dagisfred valdes ut enligt kognitiv förmåga. Personalen gjorde detta val medvetet för att de ville att skribenterna skulle få så mycket användbart material som möjligt till examensarbetet. Det här kunde ha påverkat resultaten. En sak som kan ha minskat mängden användbart material som speltillfällena gav, var att barnen tog mycket efter varandra då de svarade. Men barnen tyckte spelet var roligt att spela och ville verkligen svara, därför gav varje fråga ändå användbart material för idéutvecklandet.

Även om verktygen gav användbart material fick skribenterna inte många konkreta idéer, utan utgående från materialet vidareutvecklades idéer för Verksamhetsguiden för Dagisfred. Idéutvecklandet gjordes utgående från både de givna svaren men även teorin bakom arbetet. Under den kritiska granskningen valdes att även inkludera en granskning av arbetsprocessen, eftersom den i så stor grad påverkat resultatet.

Anvisningarna för projektet var till en början delvis oklara, eftersom projektutvecklingen var en pågående process och detaljer inte ännu var fullständigt fastställda. Kontinuerlig handledning av lektorer samt uppdragsgivare möjliggjorde att arbetet ändå framskred problemfritt. Instruktioner gällande projektet förtydligades vidare under den nätverksträff skribenterna fick delta i. En representant från samarbetsdaghemmet deltog också under samma nätverksträff, och redan då märktes daghemmets positiva inställning till arbetet med Dagsifred. Den positiva inställningen tog sig uttryck genom mer motiverad personal och därmed godare samarbete, vilket kan ha haft en positiv påverkan på mängden användbart material.

En styrka under arbetsprocessens gång var att alla på grund av olika erfarenheter bidrog med nya synvinklar, vilka gav ett mer nyanserat arbete. Arbetet har också anpassats enligt styrkor och svagheter hos skribenterna och på så vis blev processen mer effektiv. Den tidsplan som följdes påverkades av daghemmets redan planerade verksamhet, vilket gjorde att träffarna kunde planeras in först i ett sent skede. Trots det har tidsplanen följts eftersom skribenterna varit väldigt flexibla med tiderna.

Etiken beaktades i arbetet genom att respektera verksamheten på daghemmet, och således rubbades inte heller ordningen i dagsschemat. Barnens åsikter beaktades också och därmed barnens bästa. Detta gjordes genom att fokusera på barnen och de åsikter och önskemål de bidrog med. Barnens vårdnadshavare var medvetna om daghemmets samarbete med examensarbetsgruppen. Detta skedde i form av diskussion mellan personal och vårdnadshavare samt utskickade informationsbrev.

Eftersom mängden resultat från Spelet för Dagsifred var relativt liten, har de idéer som utvecklades utgående från barnens svar blivit mindre i förhållande till de idéer som utvecklades ur personalens svar. Då resultatet redovisades förvängdes inte de givna svaren.

Skribenterna anser att syftet har uppfyllts, eftersom idéer till Verksamhetsguiden för Dagsifred har utvecklats. Syftet med examensarbetet är viktigt eftersom verksamhetsguiden ska användas inom projektet Dagsifred. Projektet främjar trygghet och delaktighet på daghem, vilket är viktigt för att varje barn ska trivas. Bland annat lekar där man samspekar och lär känna varandra stärker gruppandan bland barnen, vilket i likhet med stöd från vuxna, behövs för att barnen ska känna trygghet (Vehkalahti, 2008, s. 22). Därtill kan känslan av att inte få känna sig delaktig skapa konflikter med de andra barnen

(Wahlström, 1998, s. 32). Därför är de idéer som är riktade mot barnen avsedda för att öva samspel i lek för att skapa trygghet och delaktighet. Idéerna avsedda för personalen främjar personalens förmåga att stödja barnen.

Arbetets frågeställningar besvaras delvis i den teori som arbetet baserar sig på genom att beskriva vad som är viktigt att beakta för att kunna stärka barns delaktighet och inflytande i verksamheten. Dessutom besvaras frågeställningarna genom att Spelet för Dagisfred och Dialogduk för Dagisfred prövats tillsammans med barn och personal och utgående från de givna svaren har sedan idéer utvecklats. De utvecklade idéerna utgörs av olika lekar, samarbetsövningar samt hjälpmedel för barn och personal för att stärka barns delaktighet och trygghet. Eftersom processen gett användbart material och därmed många idéer, kan konstateras att det tillsammans med barn och personal är möjligt att utveckla verksamhetsidéer med hjälp av verktygen.

Förbättringsförslag för verktygen kunde vara att omformulera en del av frågorna i Spelet för Dagisfred, eftersom de är formulerade på ett sådant vis att barnen hade svårt att förstå vad de skulle svara på. Personalen lyckades ändå få alla barn att svara genom att anpassa frågorna enligt barnets förståelse och använda sig av följdfrågor för att utveckla barnens svar. Angående Dialogduken för Dagisfred kunde den rekommenderade tiden förkortas, då alla personalgrupper klarade sig mer än väl på en och en halv timme.

En större skala av åsikter kunde ha beaktats i produktutvecklingen i examensarbetet, ifall verktygen hade använts vid fler tillfällen av olika deltagare. På så vis hade eventuellt mer material kunnat resultera i mer varierande idéer. Tidsbrist resulterade i att detta inte var möjligt, trots att samarbetsdaghemmet erbjöd flera träffar.

Skribenterna är glada över att fått samarbeta med Folkhälsan och Björkebo daghem inom projektet Dagisfred. Skribenterna anser sig ha nytta av den nya kunskapen arbetsprocessen gett. Den nya kunskapen tros komma till stor fördel i arbetslivet. Skribenterna hoppas också att Folkhälsan har stor användning av de idéer som utvecklats i examensarbetsprocessen.

Källförteckning

- Arnér, E., 2009. *Barns inflytande i förskolan – en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Arnér, E. & Tellgren, B., 2006. *Barns syn på vuxna – Att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Broström, S., 2012. Children's participation in research. *International Journal of Early Years Education*, 20(3), s. 257-269.
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A., 2014. *Anknytning i förskolan – Vikten av trygghet för lek och lärande*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Ellneby, Y. & Von Hilgers, B., 2010. *Att samtala med barn genom att lyssna med fyra öron*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Eskel, P. & Marttila, M., 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Ingår i: Marjanen, P., Marttila, M. Varsa, M., (red.), *Pienten piirissä - Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinille* (s. 75-92). Juva: PS-kustannus.
- Finlands FN förbund (u.å.). *Social hållbar utveckling*. [Online] <http://www.ykliitto.fi/yk70v/social?language=sv> [hämtat 2.5.2016].
- Folkhälsan (u.å.). *Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk*.
- Folkhälsan (u.å.). *Kompisvaskan*. [Online] <http://www.folkhalsan.fi/kompisvaskan> [hämtat 4.4.2016].
- Folkhälsan (u.å.). *Om oss: För hälsa och livskvalitet*. [Online] <http://www.folkhalsan.fi/startside/Om-oss/> [hämtat 11.1.2016].
- Folkhälsan (u.å.). *Spelet för Dagisfred*.
- Forsberg, C. & Wengström, Y., 2013. *Att göra systematiska litteraturstudier - Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Forskningsetiska delegationen., 2012. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. [Online] http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [hämtat 8.4.2016].
- Harju, A. & Tallberg-Broman, I., 2013. *Föräldrar, förskola och skola - Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Holkeri-Rinkeinen, L., 2009. *Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa – Diskurssianalyttinen tutkimus päiväkodin arjesta*. Tampere: Juvenes Print.
- Hwang, P. & Nilsson, B., 2011. *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och kultur.
- Häkka, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A., 2013. *För barnets bästa - Småbarnsfostran för närvårdare*. Tammerfors: Utbildningsstyrelsen.
- Johannesen, N. & Sandvik, N., 2009. *Små barns delaktighet och inflytande – några perspektiv*. Stockholm: Liber.

- Karlsson, R., 2014. *Demokrati i förskolan – fokus på barns samspel*. Stockholm: Liber.
- Kinge, E., 2008. *Barnsamtal - den framgångsrika samvaron och samtalets betydelse för barn med samspelssvårigheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Koivula, M., 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Ingår i: P. Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (red.), *Pienten piirissä - Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinille* (s. 19-43). Juva: PS-kustannus.
- Koulurauha, 2014. *Eskarirauha*. [Online]
<http://www.koulurauha.fi/eskarirauha> [hämtat 11.1.2016].
- Lapsiasia. *FN:s konvention om barnets rättigheter*. [Online]
<http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/> [hämtat 27.4.2016].
- Larsen, A., 2009. *Metod helt enkelt - En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning.
- Lundman, B. & Hällgren Graneheim, U., 2012. Kvalitativ innehållsanalys. Ingår i: Granskär, M. & Höglund-Nielsen, B., (red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Stockholm: Studentlitteratur.
- Markström, A., 2013. *Utvecklingssamtal – kommunikation mellan hem och förskola*. Lund: Studentlitteratur.
- Michelsén, E., 2005. *Samspel på småbarnsavdelningar*. Stockholm: Liber.
- Nationalencyklopedin (u.å.). *Delaktighet*. [Online]
http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/delaktighet?i_h_word=delaktighet [hämtat 24.1.2016].
- Nationalencyklopedin (u.å.). *Inflytande*. [Online]
<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/inflytande> [hämtat 24.1.2016].
- Pramling Samuelsson, I., Sommer, D. & Hundeide, K., 2011. *Barnperspektiv och barnens perspektiv - i teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Sisu Idrottsutbildarna (u.å.). *Handledning för arbete med Dialogduk*. [Online]
http://www.sisuidrottsutbildarna.se/ImageVaultFiles/id_12298/cf_394/handledning_dialogduk.PDF [hämtat 29.2.2016].
- Skolfreden (u.å.). *Vad är skolfreden? Skolfredsprogrammet*. [Online]
<http://koulurauha.fi/om-skolfreden> [hämtat 11.1.2016].
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2011. *Den etiska grunden för social- och hälsovården*. Helsingfors: ETENE.
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2013. *Lapsuuden ja nuoruuden etiikka sosiaali- ja terveysalalla*. Helsingfors: ETENE.
- Stakes, 2005. *Grunderna för planen för småbarnsfostran*. (2. uppl.) Helsingfors: Stakes.
- Statsrådets kansli (u.å.). *Hållbar utveckling*. [Online]
<http://vnk.fi/sv/hallbar-utveckling> [hämtat 2.5.2016].

Svenning, B., 2011. *Vad berättas om mig? - Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A., 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Uusiautti, S. & Määttä, K., 2013. Many dimensions of child research. i: S. Uusiautti & K. Määttä (red.). *How to study children? Methodological solutions of childhood research*. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Vehkalahti, R., 2008. *Trygga barn – Stärk barnets självkänsla med lekar och aktiviteter*. Helsingfors: Fontana media.

Wahlström, G., 1998. *Gruppen som grogrund*. Stockholm: Liber.

Zorec, M. B., 2015. Children's participation in Slovene Preschools: The Teachers' Viewpoints and Practice. *European Education*, s. 154-168.

Öhman, M., 2009. *Hissad och dissad – om relationsarbete i förskolan*. Stockholm: Liber.

DAGISFRED

Dialogduk för

1. DIALOGEN

Den här metodiken bygger på goda samtal. Vad tycker du att är viktigt i en god dialog? Skriv några nyckelord som beskriver en god dialog. Orden får ligga som grund för att få en så bra dialog som möjligt i arbetet med dialogduken.

2. ATT JOBBA PÅ DAGHEM

Vår första uppgift är att du får berätta för de andra i gruppen vad som är det bästa med ditt arbete idag.
Berätta i tur och ordning.

3. DEFINITION AV TRYGGHET

Dagisfred handlar om att alla ska känna sig trygga på daghemmet. Fundera hur du ser på begreppet trygghet och vad det betyder för dig när du tänker på barnen i ditt daghem? Tänk först individuellt och berätta sedan i tur och ordning.

4. HUR KAN DU GÖRA BARN DELAKTIGA I ARBETET MED DAGISFRED

För att känna sig trygga behöver barn känna delaktighet. Fundera på frågorna nedan och berätta i tur och ordning hur du tänker.

- Vad innebär barns delaktighet för mig?
- Hur vet jag att vi lyckats med att göra barnen delaktiga?
- Vad tycker jag de vuxnas roll är, då det gäller att främja barns delaktighet?
- På vilket sätt ger jag barn möjlighet att uttrycka sina åsikter och hur tar jag tillvara barnens idéer?

5. VAD ÄR NÄSTA STEG

Nu gäller det att gå vidare och fundera på hur Dagisfred förs in på din egen enhet under året. Gå igenom frågeställningarna nedan och berätta i tur och ordning efter varje fråga.

- Hur kan vi ta till vara barnens tankar och idéer som synliggjorts med hjälp av t.ex. Dagisfreds spelet? Berätta i tur och ordning.
- Tänk på hur du kunde göra värdegrundsvare delaktiga i arbetet med Dagisfred.
- Vad behöver göras nu för att få in temat Dagisfred i den dagliga verksamheten? Hur ska det göras? När ska det vara gjort (ett tips är att göra upp en årsöversikt)? Vem/vilka ansvarar för vad?

6. AVSLUTANDE REFLEKTION, BORDET RUNT

Berätta i tur och ordning hur du tycker att samtalet och arbetssättet fungerat. Vad har fungerat bra och hur kan vi göra mer av det?

MLL MÄNNERHEJMS
BARNSKYDDSPÖRÅGNING

folkhälsan

FÖRSKOLAN

Dialogen är den klassiska formen för ett tydligt och lyhört utbyte av erfarenheter och idéer. På så sätt kan man säga att dialogen inte bara är en metod, utan i första hand ett förhållningssätt som utgår från en ömsesidig respekt. Det dialogiska samtalet blir utforskande, lärande och kreativt genom att man öppet, lyhört och aktivt lyssnar på varandra.

Handledning för arbetet med Dagisfredens dialogduk

VAD ÄR EN DIALOGDUK?

Att arbeta med en dialogduk är en metod som skapar stora möjligheter till interaktion mellan medarbetarna, där resultatet är beroende av allas aktiva deltagande.

Metodiken bygger på att man i en liten grupp, fyra till sex personer, arbetar aktivt och involverar samtliga gruppdeltagare.

Arbetet utgår från en duk med tydliga uppgifter och frågor. Gruppen samlas runt duken.

Eftersom instruktioner, uppgifter och frågor är skrivna med text vänd utåt, kommer alla i gruppen att få läsa och förklara en uppgift för de övriga.

Gruppen ska följa instruktionerna på duken och föra en dialog kring de frågor som där framgår.

Den dialogduk som vi tagit fram innehåller sex frågeområden som ska arbetas igenom. Då alla är aktivt med i arbetet är man också gemensamt ansvariga för resultatet.

Arbetet med duken skapar en ökad förståelse för Dagisfreden och visar hur man på den egna enheten vill jobba för en trygg gemenskap och en förstärkt vi-känsla i arbetet.

SYFTE

Målet med arbetet kring dialogduken är att skapa ett koncept för hur du kan jobba kring temat Dagisfred tillsammans med barn, föräldrar och kolleger på ditt eget daghem eller i din egen barngrupp.

Genom en strukturerad diskussion är det lättare att dela erfarenheter, frågor och samla idéer till din verksamhet.

Samtidigt som anteckningar är viktiga så är det de goda samtalen som har störst betydelse för att hitta fungerande metoder och gemensamma riktlinjer för hur Dagisfreden ska se ut på just ditt daghem. Delaktighet är ett av ledorden. Delaktighet både vad gäller planering med kollegerna samt barns och föräldrars delaktighet i hela processen.

PRAKTISKT GENOMFÖRANDE

1. Avsätt ca tre timmar plus tid för pauser.
2. Samlas i grupper om fyra till sex personer och arbeta med en dialogduk per grupp.
3. Sitt gärna runt ett mindre bord och lägg duken så att alla ser.
4. Varje grupp behöver en egen dialogduk och anteckningsmaterial. De anteckningar som görs under arbetets gång kan sedan sammanställas och utgöra underlag för fortsatt arbete.
5. Gå igenom dialogduken punkt för punkt. Varje deltagare läser en uppgift i tur och ordning.
6. Var noggrann med att alla i gruppen är delaktiga i varje uppgift.

DAGISFREDEN

Dagisfreden ska påminna barn, pedagoger och vårdnadshavare om att var och en ska ha rätt att gå i ett tryggt och trivsamt daghem. Alla ska få känna sig värdefulla och respekterade på daghemmet. Syftet med verksamheten är att förebygga mobbning och ensamhet bland barn redan i tidig ålder.

Konceptet Dagisfred ska ytterligare stärka daghemmens arbete med respekt, delaktighet och trygghet.

SPELET FÖR DAGISFRED

För att göra barnen delaktiga i arbetet med Dagisfred finns ett spel som är utformat för att ta tillvara barnens tankar och idéer. Att spela spelet tillsammans med barnen är ett sätt att göra barnen delaktiga i planeringen av Dagisfreden.

Med hjälp av figurerna i spelet får barnen vara med och uttrycka sina åsikter och påverka hur Dagisfreden ska utformas på daghemmet.

Närmare anvisningar för spelet finns på spelets baksida.

START

Hej kompis, jag heter Affo!
Nu blir jag både glad och förvånad på samma gång! Tänk att just du vill spela Dagisfredsspelet med mig! Det tycker jag är roligt!
Nu blir jag lite nyfiken på dig också. Jag undrar **vad du tycker är roligt på dagis?**
Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Carro. Du som sitter närmast mig får börja. Då du berättat klart för du flytt fram spelstegen ett steg, då är det din kompis tur att berätta.

Hej kompis! Jag heter Lukki.
Vad spännande det var att få höra om allt det roliga du berättade!
Jag tycker också det är roligt på dagis, men ibland kan jag känna mig lite ledsen... och vet inte riktigt hur jag ska göra för att det ska kännas bättre. **Har du något tips på vad jag kunde göra?**
Finns det något på dagis som gör dig ledsen?
Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Carro. Du som sitter närmast mig får börja.

MÅL

GRATTIS!
Nu har du kommit i mål!
Jag tycker att det är bra att vi berättar för varandra hur vi trivs på dagis, då kan vi också hjälpa varandra att ha det bra.
TACK för att du var med i spelet!

Hej kompisar! Jag heter Figge!
Det här är ett Dagisfredsspel, ett lite annorlunda spel, där just du har en viktig uppgift! Här får du vara med och bestämma och fundera på hur du vill att dagis ska vara så att alla trivs och mår bra!
Då ni känner er redo att börja får ni gå till Affo som står vid START.
Hen kommer att ge er en uppgift som ni får svara på i tur och ordning. Spännande eller hur?

Vilka fina förslag du har!
Jag heter Carro! Jag försöker alltid visa mina kompisar att jag tycker om dom. Men ibland går det inte så bra... jag tror inte att dom förstår vad jag menar. **Vad tycker du att vi tillsammans kunde göra för att visa att vi bryr oss om varandra på dagis?**
Berätta i tur och ordning, tills ni kommer till min kompis Prisse. Du som sitter närmast mig får börja.

Ja! Vad fint ni har jobbat! Och vilka bra idéer ni har!
Jag heter Prisse och jag tycker att vi kunde planera det här med en FEST! Kanske vi kunde planera en Dagis-fredsfest!
Hur tycker du att en riktigt bra fest på dagis skulle vara? Ska vi planera **tillsammans**? Då ni känner er klara med era planer får ni berätta dem för Figge som står och väntar på er i målet.
Fundera illa tillsammans och gå sedan i MÅL!

Spelet för
DAGISFRED

Instruktioner till dig som spelar dagisfredsspelet

Inom projektet **KOMPISVÄSKAN** – för goda relationer på daghem skapas ett koncept för Dagisfred motsvarande skolans Skolfred (se www.kouluauha.fi/veskarauha). Konceptet är också inspirerat av MLL som under det senaste året jobbat kring **ESKARAUHA**. Året 2016 kommer att vara ett pilotår för att utveckla konceptet Dagisfred också på några daghem i Svenskfinland.

Dagisfred handlar om att alla barn ska få känna sig trygga på daghemmet. Syftet är att daghemmen skall jobba kring temat DAGISFRED under hela verksamhetsåret och i slutet av augusti utlysa Dagisfred på sin egen enhet samtidigt som Skolfreden utlyses i hela landet.

Spelet

Dagisfredspelet är ett sätt att göra barnen delaktiga i planeringen av Dagisfred på daghemmet. Spelet hör i hop med en dialogduk som fungerar som verktyg för de vuxnas planering. Syftet med spelet är att uppmärksamma barns tankar och att de vuxna ska ta tillvara de idéer som barnen kommer fram med under spelets gång. Spelet ligger som grund för arbetet med dialogduken.

Spelregler

1. Spelas med 4 barn åt gången.
2. Du behöver anteckningspapper och penna samt en gemensam spelpläs. Spelet spelas alltid tillsammans med en vuxen som dokumenterar.
3. Inled först med att läsa för barnen vad Figge berättar.
4. Ställ spelpläsen vid Affo (start)
5. Läs prätubblan vid Affo och följ de instruktioner Affo ger.
6. Det är viktigt att barnen i tur och ordning får svara på frågan medan de andra barnen lyssnar. Alla får vara den som svarar först en gång.
7. Det första barnet som svarar får flytta fram spelpläsen ett steg då det tycker att hen är klar med sitt svar. Sedan är det nästa barns tur att svara och flytta fram spelpläsen osv.
8. Följande Kompismonster har en ny uppgift och så får barnen svara i tur och ordning igen.
9. Du som vuxen dokumenterar barnens svar genom att anteckna. Du kan använda dig av svaren och det barnen planerat när du arbetar med dialogduken i kollegiet.

Bra att tänka på:

- Spelet är bara ett av många sätt att ta tillvara barns tankar. Du kan också använda dig av andra metoder. Tips finns Lex. i Kompisväskans teorihäfte, kap 3.
- Ge barnen tillräckligt med tid att tänka och svara i sin egen takt.
- Ställ gärna följdfrågor för att breda barnens svar. Använd frågeord som för processen vidare (vem, vad, när och hur?)
- Hjälp barnen att finna de rätta orden. Du kan också be barnen att dramatisera, rita eller på annat sätt uttrycka sig.
- Fråga om du inte förstår barnet.
- Undvik att styra, vägled istället.
- Formedla att det barnen berättar är viktigt och intressant.
- Skriv ner och dokumentera det barnen berättar för att sedan kunna använda svaren under arbetet med dialogduken.

MÄNNERHEIMS
BARNSTÖDFÖRBUND

folkhälsan

Tips och idéer för Folkhälsans verksamhetsguide i form av en årsklocka

Vi valde att dela upp tipsen och idéerna årtidsvis för att göra det så konkret och lätt som möjligt för pedagogerna.

Höst

Tårtbakning till Dagisfredsfesten

Från planeringen av Dagis-fredsfesten med barnen fick skribenterna flera idéer på vad personalen kunde göra med barnen. Flera av barnen svarade att de ville äta kex och tårta, och skribenterna kom då att tänka på att personalen skulle kunna baka tillsammans med barnen inför festen. Det är något som barnen själva har sagt att de skulle vilja ha med på Dagis-fredsfesten, och då skulle de få vara delaktiga och ha inflytande med det.

Temat fred

Personalen kan ta upp temat fred med barnen på exempelvis samlingen. Tillsammans kan de göra olika aktiviteter som innefattar temat och på detta vis blir barnen bekanta med vad fred innebär.

Sy egna kompismonster

En idé som skribenterna kom att tänka på var att barnen skulle få sy egna kompismonster. Detta då skribenterna såg att barnen var väldigt intresserade av kompismonstren, och i Spelet för Dagisfred var det ett barn som svarade att man kan krama ett gosedjur då man är ledsen. Det kan även vara roligt om någon i personalen på daghemmen syr alla kompismonstren, för att använda sig av dem då de spelar Spelet för Dagisfred med barnen. Genom att ha konkreta versioner av kompismonstren kan spelet med de yngre barnen möjligtvis underlättas, då yngre barn ofta finner det enklare att prata till en leksak eller något annat konkret.

Planeringsgrupper i form av ”Dagisråd”

Planeringsgrupperna skall upprätthållas under hela året och då skall alla barn i gruppen, tillsammans med pedagogerna, få möjlighet att vara med och påverka. Inför dagisrådet

väljs några barn att tillsammans med en vuxen planera, diskutera och utföra verksamhet från början till slut. Till exempel får barnen välja temaveckor, utfärder och planera dem.

Ett exempel på en temavecka som barn hittar på kunde vara svampveckan. Här vill barnen rita svampar, prata om dem och lära sig olika svampsorter. Efter detta väljer barnen att åka på utflykt till skogen för att se och plocka svampar. Om barnen hittar svampar så är de också intresserade att veta hur de tillreds. Därefter föreslår barnen att de skall få vara med och tillreda en maträtt tillsammans.

Samarbetsdag

En ”Samarbetsdag” för personal, där man har fem punkter med olika samarbetsövningar. Övningarna i de fem olika punkterna är ”Flygande mattan”, ”Rockring i ring”, ”Rephärvan”, ”Ögonkontakt” och ”Lyfta burken”.

Samarbetsövningar kan förbättra samspel i en grupp.

Flygande mattan

Alla ställer sig på mattan, mattan ska vara så liten att det blir trångt. Alla ska ändå få plats på mattan. Mattan ska vändas av deltagarna medan de står på mattan och ingen ska falla utanför. Om någon faller ska gruppen börja från början. För att göra övningen svårare kan talförbud tilläggas. Efteråt fungerar gruppen på hur deras kommunikation fungerade, om någon fungerade som ledare, om det gick bra att samarbeta, om det var roligt samt hur det kändes med kroppskontakt.

Rockring i ring

Alla ställer sig i en ring och håller i varandras händer. En rockring hängs in i ringen på någons hand och ska sedan förflyttas runt i ringen utan att någon släpper taget om varandras händer. Man ska alltså ta sig igenom rockringen utan att ta tag i den med händerna.

Rephärvan

Ett rep längre än 15 meter behövs. Repet läggs i en påse och alla deltagare stoppar ner en hand i påsen och tar tag i repet på valfritt ställe. Medan alla håller i repet ska de samtidigt reda ut rephärvan utan att släppa taget.

Ögonkontakt

Alla sitter på stolar på två led mittemot varandra. Deltagarna försöker få ögonkontakt med någon i det andra ledet och snabbt byta plats med varandra. Byte av plats med personen mitt emot får bara ske en gång. En person står mellan leden och ska försöka hinna och sätta sig på någon av stolarna då de blir lediga. Då den som står i mitten lyckas får den som blev utan plats i sin tur stå i mitten. Ledaren avslutar övningen då det känns som om det räcker.

Lyfta burken – samarbetsövning

En glasburk samt ett elastiskt gummiband med lika många snören (ca 1 meter) fastknutna som deltagarantalet. Gummibandet ska vara tillräckligt stort för att kunna spännas åt runt glasburkens smalaste del. Deltagarna tar varsitt snöre och ställer sig runt burken. Genom att alla drar i snörena ska de försöka tänja ut gummibandet så att det kan träs över burken. Burken lyfts sen upp med hjälp av snörena.

Jag kan känna på handen din!

Sångleken ”Jag kan känna på handen din!” går ut på att medan man sjunger sången känner barn först på sig själv på en vald kroppsdel och sedan samma kroppsdel på ett annat barn.

Då blir barnen mer bekanta med varandra och får känna att alla accepterar varandra. Barnen väljer en del på kroppen som de vidrör först på sig själva och senare även på varandra. Detta stödjer goda vänskapsrelationer mellan barnen.

Hjulet

Hjulet går ut på att barnen håller armkrok i en ring medan de tar sig genom en bana och försöker att hålla ihop och inte släppa taget. För en mer utmanande version kan barnaringen rotera. Med hjälp av denna övning kan barnen öva på samarbete och att ta hänsyn till varandra.

Dagisfredsworkshops för vårdnadshavarna

Vårdnadshavarträff inkluderas i början av året i verksamheten Vårdnadshavarträffen kan ta form av olika workshops, där de centrala utgångspunkterna är desamma som i arbetet med Dagisfred, det vill säga trygghet och delaktighet. Temat trygghet arbetas kring i form av att var och en får rita vad trygghet innebär för dem. Därefter diskuteras teckningarna och hur trygghet kan främjas på daghemmet. Delaktighet som tema bearbetas genom att

vårdnadshavarna delas in i mindre grupper, och varje grupp dramatiserar en situation som behandlar temat. Dramat visas sedan för de övriga grupperna och en diskussion kring delaktighetens innebörd äger rum. På så vis får alla en bredare överblick av vad Dagisfred innebär. Förståelse för andra syn på trygghet och delaktighet leder till att strävan mot ett gemensamt mål underlättas.

Presentlåda

Önskingar kan samlas i en presentlåda som barnen förmedla vidare till daghemmet. Diskussioner i hemmet kring vad Dagisfred innebär, kan väcka tankar och önskingar gällande verksamhetens utformning och dessa läggs sedan i presentlådan. På så vis kan personalen ta i beaktande vårdnadshavarnas och barnens tankar. Alla blir då delaktiga.

Vinter

Känslokroppen

En övning där varje barn i tur och ordning får gå avskilt med en vuxen ur personalen för att fundera kring känslor. Barnet får färdig modell med konturer av en kropp samt en närbild på ansiktet. Med hjälp av de här modellerna får barnet sedan rita in hur barnet själv uppfattar olika känslor, till exempel var de känns och hur de känns med hjälp av olika färger. På så vis får varje barn individuell tid med den vuxna och verkligen blir sedda

Fallskärmen

Fallskärmen kan användas för olika samarbetsövningar. ”Platsbyte” går ut på att när fallskärmen lyfts sägs två av barnens namn om sedan ska springa under skärmen och byta plats med varandra. ”Bollen på skärmen” går ut på att en boll ligger på fallskärmen och barnen ska lyckas hålla kvar bollen där medan de för fallskärmen upp och ner. Lek med fallskärmen främjar tillit barnen emellan samt med de vuxna. Personliga och sociala relationer utvecklas också på så vis. Detta främjar samspel.

Samhörighetslekar

Ett tillfälle med samarbetsövningar kan främja samhörigheten i en barngrupp. Detta kan göras med hjälp av olika lekar. ”Namnbollen” går ut på att alla barn sitter i en ring och en boll rullas barnen emellan. Innan barnet som har bollen rullar den vidare säger barnet sitt

eget namn samt de namn dit bollen rullas. ”Rännan” Barnen ställer sig i ett led. Barnet längst fram rullar en boll bakåt i ledet mellan de andra barnens ben. Barnet som står längst bak tar bollen då den kommer till det sista barnet. Det barnet springer sedan längst fram i ledet och rullar i sin tur bollen bak igen. Med hjälp av detta blir alla barn sedda och samhörigheten främjas. Genom att alla barn leker tillsammans får de visa att de bryr sig om varandra och att ingen lämnas utanför.

Följa John

Leken går ut på att ett barn är ”John” och de andra barnen följer och gör samma rörelser.

Följa John är en lek där barnen verkligen måste respektera varandra genom att ta efter vad ”John” gör. Genom att varje barn får leda leken främjas känslan av jämlikhet. Denna lek kan även hjälpa till att stödja goda vänskapsrelationer.

”Lita på” - leken

Att arbeta på gemenskapen i en grupp kan man leka olika lekar som handlar om att lita på varandra. En sådan lek är exempelvis ”Lita på”. Denna lek passar bäst för de äldre barnen och går ut på att fem till sex barn står i en ring, och ett barn står i mitten och blundar. Då alla är beredda faller barnet i mitten åt något håll och de andra barnen knuffar lätt tillbaka barnet mot mitten igen. Bra är det om man i denna lek får alla barn att testa på att stå i mitten.

Öva på komplimanger

Barnen svarade på frågorna att de vill att andra skall leka med dem, så en lek som stärker gemenskapen och empatiförmågan hos barn kan till exempel vara att man sitter i en ring på golvet och säger någon snäll sak åt barnet som sitter bredvid. Det kan vara något barn är bra på eller något om barnets personlighet.

Ordleken

Ordleken är en lek där barnen delas upp i två lag. En person i det ena laget börjar med att säga en bokstav och en person från det andra laget ska sedan fylla på med nästa bokstav för att bilda ett ord som denne person har i tankarna. Sedan läggs det till bokstäver från lagen i tur och ordning tills ett ord med fem eller flera bokstäver har bildats. Lagen ska alltid ha ett ord de tänker på då de säger en ny bokstav, och det andra laget kan, om de misstänker att

så inte är fallet, syna det andra laget. För varje ord ges en poäng. Denna lek kan kopplas till examensarbets teori om barn språkutveckling och även temat delaktighet samt samspel och empati från Spelet för Dagisfred. Denna lek genomförs bäst med äldre barn, men kan även anpassas så att även de yngre barnen klarar av att delta.

Hemliga kompisen

Hemliga kompisen går ut på att alla barn drar en lapp med ett annat barns namn. Det barn vars namn står på lappen skall de vara extra snälla mot under en vald period och namnet på barnet de fått skall hållas hemligt. Exempelvis kan det vara att hjälpas åt att städa, att vara artig och att visa omtanke. Syftet med hemliga kompisen är att barnen på ett enkelt sätt skall få öva på socialt samspel. Vi tänkte att denna kunde passa extra bra vid vändagen (vän veckan) och vid julen (hemliga tomtenissar).

Diskussionsstund på samlingen

Detta kan göras genom att på samlingen fråga vad barnen har för önskemål på aktiviteter och annan verksamhet inom daghemmet. Barnen kan ha önskemål om daghemmets rutiner, som till exempel vilan och matsituationen och hur de vill bli bemötta där. Ett annat exempel är om de har en önskan om ett särskilt utflyktsmål. Barn blir på detta sätt delaktiga och får inflytande. Barnen känner att deras önskemål förverkligas.

Vår

Rita festen

Barnens idéer för festen kan konkretiseras genom att barnen får rita ner hur barnen vill att festen ska utformas. Efter att barnen ritat får varje barn berätta vad den egna teckningen föreställer och idéerna antecknas av personalen. Då de ritat påverkas de inte lika lätt av andras åsikter. Alla barns åsikter kan på så vis tas i beaktande ur ytterligare ett perspektiv och barnen får uttrycka sig på ett vis som kan vara enklare för dem.

Pomperipossa

För att stärka barns gruppsammanhållning, gemenskap och samspel kan personalen ordna lekar med barnen som innefattar dessa egenskaper. ”Pomperipossa” leken kan vara ett exempel på en sådan lek. Leken går ut på att alla barn samlas i ett rum och sedan väljs ett

frivilligt barn ut till häxan Pomperipossa. För att göra leken mera spännande kan man använda sig av en häxhatt och en käpp samt dämpa belysningen i rummet. Förutom det behövs endast en filt. Leken börjar med att barnen och häxan går runt i rummet, sedan säger häxan ”Pomperi, Pomperipossa går över sten och mossa. När jag trampar på en gren, förvandlas alla barn till sten”. Efter att häxan har sagt ramsan, förvandlas de övriga barnen till sten och måste lägga sig ner på marken och täcka för ögonen. Efter det är det häxans uppgift att täcka ett av barnen med en filt, sedan dunkar häxan i golvet med käppen eller stampar med foten och då får de övriga barnen resa sig upp, förutom barnet under filten. Tillsammans skall barnen sedan gissa vem det är som ligger under filten.

Finn fem fel

”Finn fem fel”. Personalen gömmer fem stycken föremål i naturen som inte hör hemma där. Barnen delas in i två grupper och tillsammans skall ta reda på vilka dessa föremål är. Personalen skall se till att alla barnen får vara delaktiga. Syftet med denna aktivitet är att stärka gruppandan och gemenskapen mellan barnen.

Sagoberättelse

Ett barn, avskilt i ett utrymme i tur och ordning, får berätta en saga som den professionella skriver ner. När sagan är färdig läses den upp för att visa att fokus verkligen har legat på vad barnet har berättat. Sagan sparas i barnets personliga mapp och kan också läsas upp i ett senare skede om barnet så vill. På så vis får varje barn individuell tid med den vuxna och verkligen blir sedda och lyssnade till.

Påskäggs pysssel

Barnen får pyssla påskägg och då välja färg, mönster och dekorerings. På så vis tas barnens delaktighet i beaktande och de får valmöjligheter att utforma pysset precis enligt hur de själva vill.

Delaktighet vid fest

På daghemmets olika fester är den traditionella synen att vårdnadshavaren har en mer passiv roll, där barnen uppträder och de vuxna är åskådare. Istället kan alla vara aktiva i programmet, genom att till exempel pyssla tillsammans. På så vis blir vårdnadshavarna delaktiga genom att vara aktiva i verksamhet.

Fordonsdagen

Fordonsdagen innehåller olika aktiviteter och lekar som berör fordon både inomhus och utomhus. Dagen börjar med att man i samlingen diskuterar med barnen vilka olika fordon det finns, deras funktioner och utseende. Under utevistelsen leks ”Hela trafiken stormar” där barnen delas in i olika grupper, där varje grupp väljer vilket fordon de vill vara och får ett eget ”bo”. I tur och ordning får grupperna lämna sina bon och försöka hinna tillbaka innan de blir fasttagna. ”Trafikljusen” är en annan lek, som är en del av Fordonsdagen. Leken går ut på att olika färger symboliserar färgerna i trafikljus och representerar olika anvisningar. När barnen kommer in en i gången som bilar, får de i ”Bilverkstaden” meka på varandra. Barnen kommer in en i gången för att de ska få individuell uppmärksamhet. Först blir barnet som leker bil mekad av föregående barn och sedan får barnet, som just varit bil, själv meka på nästa barn i tur. Förutom att främja barnens trivsel, vilket man gör med hjälp av ett ämne de tycker att är roligt, hjälper leken barnen att bli bekväma med att både beröra och bli berörda. Beröring är viktigt därför att barnen anser att kramar är viktiga för tröst. Genom att öva beröring i lek, blir det lättare för barnen att beröra varandra och ta emot beröringar i andra sammanhang. På så vis beaktas barnens intresse för utelek samt fordon.

Genom hela året

Kompisbänken

Kompisbänken tangerar gemenskap, dess syfte är att minska på ensamhet och utanförskap i barngruppen, genom att använda sig av en kompisbänk lär sig barnen om kamratskap. När ett barn inte har någon att leka med kan barnet sätta sig på bänken och då vet de andra barnen att denne skall hämtas och tas med i en lek. På detta sätt kan barnen själva lära sig att se när någon är utanför och göra något åt saken själv istället för att pedagogen behöver ingripa. En fördel är också att barnet som sitter på bänken har såvis lättare att komma in i en lekande barngrupp när denne blir hämtad gentemot att själv vara tvungen att ta det första steget. Kompisbänken skall främställas ur en positiv bemärkelse, så att barnet som sitter på bänken inte blir utpekad utan istället används kompisbänken som ett roligt verktyg för att öka gemenskapen. Kompisbänken behöver inte vara en bänk, det går att anpassas

efter vad barnen vill ha. Det kan istället till exempel vara en saccosäck eller en utmarkerad plats någonstans i daghemmet.

Pedagogens roll är speciellt viktig i början för att få barnen motiverade och införa kompisbänken som en rolig del av verksamheten på daghemmet. I början kan pedagogen vara med och uppmuntra barn att hämta barn som sitter på kompisbänken. Introduktionen av kompisbänken sker på hösten, då pedagogen kan prata om vänskap med barngruppen och göra olika övningar med dem inom detta tema. På så sätt blir barnen redan från början bekanta med och kan känna igen gemenskap och vänskap. Efter övningarna och diskussion om vänskap får barnen tillsammans designa sin egen ”bänk”. Eftersom barnen själva får vara med och göra den, känner de att bänken faktiskt är för dem. Kompisbänken är ett verktyg som används hela året.

Lekpar

Ett till sätt som utmanar barnets sociala färdigheter är att pedagogen väljer lekpar eller att lekparen väljs slumpmässigt. Om lekparen väljs slumpmässigt kan detta ske genom lottdragning. För att göra det lättare för barnen kan de även få dra lott om vad de skall leka. Genom att blanda vem som leker med vem, förebyggs utanförskap och nya vänskapsband bildas. På detta vis stärks även gemenskapen i hela gruppen. För att barns rätt till inflytande och delaktighet inte skall minska på daghemmet så är det viktigt att barnen ibland själva får bestämma vem de skall leka tillsammans med. I början av året lär barnen känna varandra genom lekparen och senare på året kan pedagogen styra barngrupperna till exempel genom att barnen skall lära sig leka med någon annan än den bästa kompis.

”Vänelev” på dagis

Utgående från barnens svar om att de blir ledsna då de inte får vara med eller om någon bråkar med dem, samt att de svarade att man kan visa andra att man bryr sig om dem genom att leka med dem eller säga någon snäll sak fick skribenterna en idé om att man kan försöka använda sig av ”Vänelev” konceptet som redan används i högstadier och även i viss mån i lågstadier. Det vill säga man kan öva på såväl att göra barnen delaktiga och träna deras samspel- och empati förmåga genom att de äldre barnen kan utses till ”vänelever” åt de yngre barnen. Gemensamma tillfällen kan ordnas där de äldre barnen kan dra samlingar eller lekar för de yngre barnen.

Inledning för möte

Då personalmöten hålls ska de inledas med att var och en ska berätta en bra sak som hänt under veckan där barns delaktighet har kommit till uttryck. Alla inkluderas, alla får muntur och en bra överblick kring vad som fungerar i verksamheten när det gäller barns delaktighet får.

Delaktighetsmöte

En gång i månaden hålls ett möte där en representant ur personalen från varje avdelning träffas och diskuterar det aktuella kring barnens delaktighet. På så vis delas tankar, åsikter och synpunkter. Hela personalgruppen får då ett bredare perspektiv, eftersom tid till diskussion på avdelningen finns i större grad i vardagen än tid att diskutera avdelningar emellan. Därför behöver sådan tid finnas inplanerad. Idéer och information från mötena kan därför delas i efterhand på avdelningen. Personalen får också en överblick av var barnens delaktighet är enkel att få in respektive var det är mer utmanande och på vilka områden ytterligare arbete behövs.

Temavecka

Varje barn får välja ett ämne som sedan fungerar som tema på avdelningen under en veckas tid. Under veckan arbetar man kring temat, innan en ny vecka inleds med ett annat barns tema. På så vis blir barnen delaktiga i verksamheten och får komma fram med sina åsikter. På detta vis blir även det individuella barnets intresse beaktat.

Samlingsaktivitet

Låta varje barn i tur och ordning välja en aktivitet under en samling. Ett barn per samling. Det är ett sätt att ta till vara barnens idéer och på så vis blir alla barn sedda och hörda, och alla får en chans att påverka.

Sagoröstning

Vid läsestunden väljs två sagor ut av personalen, och barnen får därefter genom röstning bestämma vilken saga de vill höra. Detta ger barnen valmöjligheter och de får känna sig delaktiga.

Idéhäfte

Ett idéhäfte där barnens idéer och tankar samlas är ett sätt att garantera att inga av barnets tankar glöms bort. Spontana tankar och idéer från barnen bör tas till vara för att i ett senare skede kunna användas i planeringen. På så vis görs barnen delaktiga.

Responspostlåda

En postlåda där föräldrarna får lämna in åsikter och tankar kring verksamheten finns lättillgänglig. Responsen diskuteras sedan bland personalen och man försöker implementera eventuella förbättringar och förslag. Detta fungerar som ett indirekt kommunikationsmedel med låg tröskel, samt för att göra föräldrarna delaktiga.

Handdockan Bubba

Handdockan Bubba är en varelse som barnen får prata med och berätta sådant som kan vara för svårt eller skrämmande att berätta direkt åt den vuxne. Genom att vända sig till en handdocka känns kommunikationen tryggare. Det kan kännas enklare att vända sig till en handdocka istället för direkt till en vuxen.

Tröstkramdjur

Personalen på daghemmet införskaffar ett kramdjur som kan användas när ett barn är ledsen. De andra barnen kan då föra kramdjuret till det ledsna barnet. Det ledsna barnet kan även själv hämta kramdjuret, eftersom det inte alltid är säkert att någon annan märker. Med hjälp av kramdjuret, kan barnet få tröst. De andra barnen kan på så vis också visa omtanke. Kramdjuret fungerar också som en symbol för att alla ska veta vem som är ledsen och behöver tas hänsyn till. På det viset är det lättare att uppmärksamma det ledsna barnet.

Saker att beakta

På morgonen hälsa barnen välkomna en och en

Under samlingen ge alla muntur och vara noga med att övriga lyssnar

Ge barnen möjlighet att uttrycka sig genom lek om ord är för svårt.